

Dyalogus Sextus

hūt z ruinas. Ita igitur ruina nō deo imputāda est. s; infecto z pestē
fero corpi. qđ a ruinosā z corrupta carne pmi parētis descendit. de cu
ius pctō quicqd maliuolū vel miser in aia z carne posteritas patif
origine dicit. ¶ **Dñicus.** S; nūqd ipa ppagatio seu generatio de
se trāsmittit in posteros ipam qua cernim? vtriusq; hois corruptio
nē. ¶ **Raymūdus.** Nō ipa generatio s; generatōis libido. q; genera
tōi de cōi lege ruine z iungit. Nā an pctā fuisset vtiq; ppagatio. sed
libido nulla fuisset. Certe vidisti nūc mi dñice miserabilē hois cor
rupti tragediā luctu z lachrymis plenā. ¶ **Dñicus.** Cū fateor op
time mgr. z incōsolabili dolore percussus sum nec vllaten? potero re
spirare nisi ostēderis mihi qb; remedijs tā ingētia poterūt hois ma
la reformari. ¶ **Raymūdus.** Anime q; orestō. in primo ē vt p soleris
Uez q; cernis prādij horā instare. queo vt vsq; post meridiem pre
stoleris. ¶ **Dominicus.** Pareo libens.

¶ **¶** Finit quintus dyalogus. de multiplici lapsu humani gñis. z
q; p vnum cecidimus omnes

¶ **¶** Incipit sextus dyalogus. de reparatōe lapsi hois. z q; p vnū
omnes coniurgimus.

Qualis et q̄ magna sit homi nis obligatio p iniuria z offensa dei

Raymūdus. Piusq; loquamur quō possit collapsus z cō
fractus hō repari necesse ē dicere de magnitudine offēse. z
de maxima obligatōe iniuria quā hō pteruus z inobediēs
in deū maximū ppetrauit. Tūc pmi tibi sapiet magnitudo
et dulcedo remedij. cū magnā egritudinis acerbitate agnoueris.

¶ **Dñicus.** Rursum (vt video) me ad lachrymas mittis. ¶ **Raymū
dus.** Ita oīno necesse ē. Nunq; nec humilis nec grat? tuo medico fi
es nisi egritudinis tue morbū ad liqđū dephēderis. Nō putabis me
dicū tibi oportunū fuisse nisi dū vulnez tuoz desperatā putredinem
intuitus fueris. ¶ **Dñicus.** Si sic necesse ē facito vt voles. ¶ **Ray
mūdus.** Ut magnitudine culpe atq; offēse agnoscas. optz te non
nulla aiaduertere. Primū est. q; oīs offēsa tati ē estimāda tantūq;
ponderāda q̄ta ē ipa q; offendit psona. Cū igitur sit de? infinite maie
statis. sapiētie z bonitatis. ideo iniuria in deū cōmissa ē penitus infi
nita. ¶ **Dñicus.** Vñc palā intueor q; q; deū offendit obligat se ad itz
finitā atq; interminabilē penā. ¶ **Raymūd?** Scōm est. nā ex quo iniu
ria in deū pmissa ledit ac destruit q̄tū ex se ē honorē z gloriā dei q; est
infinitus. iō talis in hoie cōceptus fit infinitus z ad infinitam obli
gat amaritudinē. Tertiū si hō pplectet in obseruatōe mādati voluit

Nota magni
tudine culpe.

Capitulum LVI

itate dei. infinitū bonū et meritū interminabile meruisset. q̄ em̄ facit qd̄
 p̄cipit de⁹ obligat deū sibi vt p̄mū referat infinitū. Igit̄ qn̄ hō facit
 qd̄ p̄hibet deus obligat se deo ad d̄meritū et ad supplicium sempiternū
 faciēdo itaq; qd̄ odit atq; asp̄nat de⁹. plus opat̄ de malo q̄ deus
 illi opatus ē bonū. Nā dei m̄nera q̄uis maxima t̄n̄ finita s̄t. s; ma/
 lū culpe qd̄ p̄terat in deū hō est infinitū. **D**ominicus. Colligēdo ea q̄
 supra dixisti cū his q̄ nūc dicis duas hoīs obligatōes esse p̄sidero.

Nota duas

Una est naturalis q̄ causat̄ de dei b̄n̄ficijs acceptis p̄ quā astringitur hoīs obligatio
 hō dare deo quicqd̄ inuenit in se amoris. reuerētie. laudis et honoris nes

Dec obligatio et bona et p̄terna est **A**lia obligatio ē quā fecit hō pro
 malo culpe qd̄ opat̄ est et p̄ offensa in deū p̄missa. **R**aymundus.

Bn̄ p̄sideras. s; hoc debet etiā nosse q̄ hō hac sc̄da obligatōe impli/
 citū p̄mā soluere nō p̄t. **I**mpossibile ē em̄ vt hō criminib; iurētus et
 dei inimicus reddat deo debitū dilectiōis. honoris et laudis. qd̄ t̄n̄ p̄
 susceptis b̄n̄ficijs reddere p̄tinuo tenet. **V**ides igit̄ q̄z nociua q̄z ma/
 ligna hec obligatio sit q̄ p̄mā impedit vt reddi nō possit. **D**ec p̄terea
 obligatio alia de se generat oīno funestissimā. **N**ā qui mortali pctō
 obligatus est. a pctō p̄terādo se p̄tinere nō p̄t. **Q**ui em̄ facit pctm̄
 seruus est pcti. q̄ aut̄ seruus ē vt pctō obediat necesse ē. **U**no igit̄ pec/
 cato p̄missio impellit p̄tinuo hō vt sc̄dm̄ tertiuū quartūq; p̄mutat. vt
 q̄ malus est malus fiat adhuc. et q̄ in fordidis est fordidat adhuc.

Dominicus. **D**ec tertia est oīm pessima obligatio q̄ in ext̄. emam
 calamitatū miserā hoīem p̄cipitē facit. **D**inc̄ tā p̄t q̄z summe mali/
 gnū fuerit illud p̄mū originale pctm̄ ade qd̄ nos in tā pessimas ob/
 ligatōes et mille miseras d̄eruit. **R**aymundus. **T**erc̄ malignū et
 totis animi medullis execrādū. qd̄ ex his rōnib; poteris intueri. **P**ri/
 mo. sicut nihil dignū q̄z culpaz corruptio volūtatis atq; arbitrii
 q̄z hō sit pctm̄
 originale ade p̄z
 ex his rōnib;.

Qn̄ igit̄ p̄ inobediētie culpā destruxit lib̄z arbitriū. tūc illud destru/
 xit qd̄ erat in rez natura oīm p̄clarissimū. pulcherrimū. nobilissimū.
Sc̄do oēs creaturas s; hoīe de⁹ p̄stituit p̄p̄t lib̄z ar. qd̄ dū hō vio/
 lauit. violauit etiā vniūsz creaturarū ordinē et rez oīm pulcritudi/
 nē suā deformitate fedauit et q̄tū in se fuit frustrauit totū vniūsz
 debito fine. **D**ñic⁹. **H**ac sua corruptōe (vt video) n̄sus ē dei honorē
 (quē de rez institutōe p̄meruit) vacuare. **Q**d̄ malū qz volūtarie ad/
 misit. iō maximā offē am p̄stituit. **R**aymund⁹. **C**lez dicis. s; et p̄
 d̄do seipm̄ vacuauit dei optinā int̄tōem. vt nihil vltra valeret nec
 posset tā corrupt⁹ in illū b̄ritudinis eterne finē p̄duci ad quē illū cō/
 diderat de⁹. **Q**uarto. p̄sentēdo dei maximo inimico et sua vota cōm/
 plēdo. quē ex sua p̄suasiōe dei hostē ignorare nō poterat (audiuit em̄
 cū p̄t a dei m̄adata loquēte) hūc igit̄ p̄sentēdo q̄ deū mendacem n̄

Dyalogus Sextus

tebat afferere summā deo fecit iniuriā et respectū suo postposuit inimi-
co. Quinto. nō solū sanetipm pdidit et dei seruitio subtraxit dyabo-
lico se mācipans seruituti. sed et totā posteritatē suā diuinis subdu-
xit obsequijs et sub luciferi posuit potestate. An hec tibi crimina pua
vident. **Dñicus.** Imo pō maxima s̄. **Sz** quēdō te quousq; ai am
meā tollis. quare nō dicis mihi q̄dō remedijs tāta poterunt mala sa-
nari. **Hō** ad dei imaginē cōditus corpus et aiā pdidit. mille se vi-
cijs iniquauit. odiū sui creatoris inquirat. nō solū paradysum sed et
celū (cui creatus fuerat) amisit. et sub dīra dyaboli potestate delitescit.
Quis tātis malis afferat medicinā

Hō indiget satif factōne infi-
nita q̄ solui nō p̄t nisi p̄ infinitā p̄sonā. **Capitulū. lviij.**

Raymūdus. Quia igit mala hoīs maxima s̄. ideo maximis
remedijs opus h̄nt. Et q̄ culpa in deū p̄missa est infinita. iō et
infinito indiget expiatore. At qm̄ culpa ē infinita. ideo meruit et in-
finitā penā. et h̄c quoq; necesse ē expiare si debet hō in statu quē pdi-
dit reformari. Ad oēm em̄ culpā aut p̄nitio sequit̄ aut satisfactio.
Sz igit hō vult destruere culpā quā admisit. et penā euadere quā p̄-
meruit opt̄ q̄ tā magnū operet bonū vt vincere possit malū qd̄ p̄us
nequiter p̄perauit. Ut igit recuperet hō p̄fectā sui creatoris amicitia.
necesse ē vt reddat illi p̄ obligatōe infinita satif factiōem infinitam.
et hoc cū tāta faciat humilitate q̄tū antea sup̄biuit. Oportet igit q̄
talis satif factio sit voluntaria. libera. amorosa. et intimis cordis me-
dullis erūpens. dulcis. iocūda. salutifera. **Dñicus.** Quis h̄c que-
so satif factiōem poterit opari. Nunq̄d homo captiuus. in carceratus.
mille vulnerib; sauciū. dei aduersarius. demonis amicus. **Sz** nun-
q̄d angelus (qui cū finita p̄sona sit) tollere poterit maliciā infinitā.
Nunq̄d deus id efficere volet q̄ ad hoīe turpiter in honozatus. despe-
ctus et offensus est et sub dei odio p̄stitutus. Cū em̄ dei iusticia exaspe-
rata sit quomodo eam nequiciā volet expiare. quā debet merito pu-
nīre. **Raymūdus.** Multum laboras. multū anxius es. Sed nun-
quid in eternū p̄ciet deus. nūquid humiliabit ex corde suo et abie-
cit filios hoēm. Nunq̄d obliuiscet misereri dñs. aut p̄tinebit in ira
sua misericordias suas. Nunquid hoīs malicia dei bonitatem euacua-
uit. Absit. Concludam igit q̄ ex quo illud (quod homo soluere te-
netur creatori) maius sit q̄ quicquid est cū deum. et hoc nō est nisi
deus. dare sequitur q̄ nullus potest hanc satif factiōem operari nisi
solus deus. Intellige que dico. nullus potest soluere nisi deus. et nul-
lus debet nisi homo. Oportet igitur qui hoc bonum operaturus est.
deus sit et homo. Debet ergo deus et homo in vnam conuenire per-

Capitulum LVIII

sonā. vt deus sua bonitate hominis miseriam expiare velit. et homo possit. Nisi enim deus homo fiat et homo deus. ruina hominis non poterit subleuari. Nec autem persona cum sit infinita habeat in se aliquid quo citra deum nihil est maius quod sua magnitudine et dignitate deleat omne debitum. et omnem compleat satisfactionem. ¶ **D**ominicus.

Quantum ego concipio hec persona infinita cum deus sit nihil pro sua culpa debeat creatori. atque ideo exolvere poterit pro his omnibus qui non possunt reddere quod debent. quia non habent. Non est igitur extra hanc personam species ulla salutis que potest habere meritum infinitum. et duplici ratione iram offensę iusticie mitigare. Primo quia deus est. secundo quia homo diuinus est. Ratione primi efficacissime reconciliari potest. ratione secundi meritum infinitum adducere potest quo deus infinitus mitiget et culpa infinita remoueat.

De conditionibus quas oportet

habere hanc personam infinitam pro nostra satisfacione. ¶ **C**apitulum. lviij.

Raymūdus Optime hoc mysterium accepisti. verum ut melius cuncta cognoscas dica tibi aliquas conditiones quas necesse est que hec persona habeat si debeat ad liquidum deo hominem reconciliare. Prima est. oportet enim esse de genere hominis istius que ad penam obligat immensam. nec sit de nouo ut ad aliam formam alioquin nisi primum ad genus humanum hominis offensam delere non poterit. ¶ **D**ominicus. Merito id sequitur. nam sicut ab homine obligatio venit. ita et ab homine venit satisfactio. et tali homine que de progenie sit eius que peccauerit. ¶ **R**aymūdus. Oportet secundo que talis homo mundissime sine libidine sine coitu concipiat. Cum enim genitalia membra sint inobediencie membra (ut super patuit) pro que in omnes homines corruptio et rebellio venit. ideo iste homo que inobediencia omnem et corruptionem remouere tenet genitalibus membris gigni non debet. alioquin sibi peragione pollutus pro alijs satisfacere non poterit. Corpus igitur huius viri debet manu dei de carnis suba in utero mulieris formari. que sit que de genere adā. scilicet tunc purissima et sanctissima et integerrima homo. Et sicut vir iste in utero virginis non pro vuluam venit. ita ab utero nascetur genitali membro integro permanente. ut ipse filius sit castissime virginis et ipsa ante partum et post partum homo perduret. ¶ **D**ominicus. Cum igitur vna in trinitate persona incarnari dicimus. quam hanc esse arbitramur. patrem ne. an filium an spiritum sanctum. ¶ **R**aymūdus. Non aliam vti que filium. ut que filius est in diuinitate. in humanitate queque filius sit. et que hanc patrem solum in celis sola habeat matrem in terris. Tertia conditio est. que vir iste sicut hanc humanum corpus. ita et humanam habeat animam necesse est. Alioquin non esset ydoneus que posset redimere. Quarta. que sit homo mortalis deus presertim. que sua morte nostram possit mortem destruire. Licet enim vir iste debeat deo omnino conditori summam amorem reuerentiam. gloriam. et honorem. morti tamen non est

Nota populari

obnoxius. Cū em̄ innocētissimus sit nō p̄t iuste ab illo deus mortis exigere penā in quo nullā inuenit culpā. Solū igit̄ qđ sanctissimus iste deo nō debet est mors ip̄a. quā si sponte z ex merito amore deo obtulit. tradiditq; in mortē aiām suā que nimīū est deo ch̄ara z p̄ciōsa cū sit oīm terribilissima z difficillima. fiet plenissima satisfactio pro mortib; p̄ccōz. vna mors innocētissima z volūtarie assumpta mortes multas z innumeras expiabit. ¶ **Dñicus.** Intellego hūc p̄piciā tozē gñis hūam optere esse mortale. Alio qm̄ mortē debitā tollere nō posset. Pena em̄ infinita iustissime merita nō p̄t nisi innocētissimā z p̄ciōsissimā pena dānari. ¶ **Raymūd⁹.** Sanissimus ē p̄ccp̄tus tuus.

Nota redēpto ris optimā bonitatem

Hinc iā quintā p̄ditionē intellige oportere hūc optimū virz nō solū mori p̄ dei honore z hoīs vtilitate. sed etiā libēssimē z deuotissimē et intimis animi medullis mortē appetere z sustinere. Oportz igit̄ qđ vir iste sit summe benignissimus. summe dulcissimus. z erga collāpsū z milēz hoīem maxīma p̄passionez pietate p̄motus. vt magis ip̄e amarissima deligat morte p̄fungi q̄ hoīez siue morte nature eterne sinat morte perire. magis cupiat hoīm salutē q̄ p̄p̄riā vitā retinere. Necessē ē igit̄ vt nō respiciat ad hoīm malicias. offensas. crudelitates. sordes neq̄cias. magis aut̄ p̄sideret qđ hoīes sunt dei imaginē portantes miserī. calamitosi. ceci. paupes. z mille incommodis circūsepti. ¶ Nō debet igit̄ hoīes malos odisse. sed p̄pati. flere. ingemiscere. z sua mitissima lenitate. sua q̄q; bonitate dulcissima oēm nequiciā vincere. oēm crudelitātē sup̄are. oēm offensam z iniuriā equanimiter p̄ferre. Oportz igit̄ vt oēs sibi p̄tradictēs z occidere volētēs diligat. foueat. amplectet. cuius immēsa bonitas oēm sp̄ore remittat iniuriā z ad nullā respiciat inclemētiā. ¶ **Dominicus.** Nō p̄tineo lachrymas p̄e amore z dulcedine p̄boz tuoz. Vere magna hui⁹ dulcissimi viri benignitas z charitas immēsa. qđ talis tā iustus tā sanctus. innocēs impollutus mori velit p̄ hoīb; malis. impijs. ingraticissimis z oīm pena dignissimis. Multū reuera humana natura gaudere debet si talē z tam vere suauē posset hoīem reperire. S; rogo te qua occasiōe poterit hō iste p̄ dei honore occidi. Nūqđ perimet semetipm̄

Qualiter hō iste poterit occidi
ad dei honore z quis eū occidet. Capitulū. lix.

Raymūdus. Non vtiq; perimet semetipm̄. Tale em̄ opus nec dei honore nec dei iusticiā opat. ¶ **Dominicus.** Quō ḡ poterit vir tāte dulcedinis z bonitatis occidi. ¶ **Raymūdus.** Venies em̄ in hūc mūdū inueniet hoīes corruptos malos p̄tra deū. p̄tra iusticiāz p̄tra naturā nequissimā vitā agētes. p̄p̄riā amātes volūtātē. p̄p̄riāz laudē z gloriā p̄lectātes. At qm̄ vir iste erit summe bonus z optimo

vinēdi genere pfectissimus. ideo necesse erit vt vobis z exēplis impi-
 guet maloz hoīm vitā. scelera corripiat. opa iniusta castiget. **C**leruz
 qz veritas odiū parit. hactali iustissima increpatione multoz ptra se
 inuidiā cōcabit qz eū ad mortē vsqz iniustissime psequant. **I**pe ho
 indeclinabiles iusticie z eqtatis semitas tenēs nec mortis discrimi-
 na ptimecēs. magis eliget ab illis occidi qz dei iniuriā dissimulare
 aut turpissimas nequicias nō arguere. **H**oc pacto dabit efficacissi-
 mū exēplū imitatoribz suis vt magis velint mortē eligere qz aut dei
 iusticiā de creere aut hoīm sceleribz assentire. **I**ste igit optimus hoīm
 licet mala impioz volūate perimēdus sit. spōtanea tñ z deuotissima
 mēte ad dei laudē z hoīs vtilitatē hāc mortē intrepidus sustinebit.
Dñicus. Nō sufficio tñ mirari quō tāta poterit in hoībz crudeli-
 tas inueniri vt viz summe māsuētissimū z fructuosissimū velint occi-
 dere. **U**n̄ queō tāta inuidia. tāta poterit malicia generari. **R**aymū
 dus. **D**icā breuiter. **B**onus humanū sicut nosti receptū captiuūqz **N**ota quō luci
 detinet sub potestate neqssimi luciferi receptoris qz suū in hoībz que fer xpm occidet
 ro honorē. laudē. z magnificentiā. **I**ste aut nouus hō nouā hoībz
 doctrinā pdicabit. z noua oia (qz ad dei honorē z hoīs erepōem pri-
 necropabis. quo dyaboli regnū in hoībz destruat. z puellat. **N**isi em̄
 summis viribz pugnet ptra luciferi prinaciā atqz supbiā irētū ho
 minē nō poterit liberare. **C**ernens igit serpens antiqus talē tamqz
 potentē ptra se nouū hoīem insurgere. z in quē nullā habeat potesta-
 tē. nec p se ledere illū possit nec cohilere. ne predā diu possessam amit-
 tat collectis viribz huic hōi se obijcet struēs p mēbra sua insidias.
 fraudes. psecutores z mortes. **N**axima itaqz inuidia pccitat quosdā
 nequissimos hoīes inflamabit. qz sp̄ris serpētinis accēsi hūc velint
 hoīem p̄mire z penitus eradere de suspicie terre. **S**ed nihil. pficiet
 crudelissima malignatio. nā om̄ne p̄mētū luciferi in suū caput retoz
 quebit. **N**ā ex quo hūc iustissimū hoīem occidet in qz nihil iuris h̄z
 illū morti addixerit qz nihil penitē morti debuit. iō in iste oē ius qd in
 hūano gñe h̄re videbat pdidit. qz chirographū cui initebat excessit
 ab illo exigēs penā in qz nullā repperit culpā. **D**ñicus. **D**inc cla-
 rissime intelligo quō iste vir maxim⁹ demonis fraude ad dei gloriāz
 occisus dyabolū suis vinculis irētūit z captiuū sub suo dñio retē-
 tabit. **U**t qz primū hoīz fraude recepit. p scdm hoīem subiungat sit.
 z qz qd p casum ade lucratus ē hui⁹ industria totū amittat
De cōditionibz z circumstantijs quas hec mors preciosa est ha-
 bitura. **¶** Capitulum. lx.

Raymundus. **A**t quoniam satis iam nosti qz hec mors preci-
 osa huius mitissimi z maximi viri est humano generi summe
 necessaria. ideo quas circumstantias (vt magis nobis fructuosa sit)

Dialogus Sextus

at sit habitura debet aduere. **P**rimo cū vir iste oīm dulcissimus sit ex mera ad nos miseros cōpassione moriturus. iō mors eius erit oīm spōtanea. deuota. amore ⁊ charitate plenissima. **S**cōm sequit ex pmo videlz q̄ ista mors nō erit fortuita nec violēter nec fraudulenter ipō ignorate ingesta. s̄z erit p̄ hūc ipm ab eterno puila ⁊ certo tpe ⁊ ordine ⁊ loco ⁊ mō q̄ voluerit pparata. **T**ertio vt hec mors sit admodū nobis fructuosa. ideo erit iustitē amarissima. erit etiā turpis. pbrosa. ptumelys. ludibrijs ⁊ ignominijs plena. **D**ominicus **H**ec est huius optimi miseratoris benignitas infinita vt nō solum simplicē mortē. s̄z ⁊ penis maximis ⁊ vituperijs referta pferre sua spōte dignet. **A**t ideo hec mors nostrā mortē ⁊ oīm iniuriā ⁊ mille scelerā facile euacuat. **R**aymūdus. **V**ez dicis. **D**inc iam citius accipis quartā huius mortis cōditōnē q̄ ingeret huic viro in loco publico ⁊ solēni in clara luce. in meridie. in festo die. ⁊ in frequentia aspectuq; innumerabilis populi cū impijs ⁊ sceleratis. **H**ec hoies neq̄ssimi instigāte dyabolo (q̄ occultas in hūc viz exerceat inimicitias) pperabūt. quo mors ista fiat oīm turpissima. ignominiosissima. ⁊ cunctis hoibz execranda. **I**pe hō hec oīa leto ⁊ deuoto aīo sustinebit. sciens q; mors sua nobis pueret in vitā. ⁊ cōtumelia atq; ignominia trāsbīt in gloriā. **D**nicus **M**agnū pfecto pietatis mysteriū. q̄ p tam enormē hoīm maliciā. nostrā est maliciā destructurū. **I**mo hō ipa malicia destruet semetipam. ⁊ q̄to robustius sup hūc viz incubus erit tāto ipa facili⁹ in oibz pessundabit. **M**ors em̄ hec sanctissima si cut p iniquitatē pmittit. ita ⁊ ppter iniquitatē tolerat. ⁊ sic p̄t vtrāq; iniquitatē perimere. ⁊ qua pmissa ē. ⁊ ppter quā p̄pessa est

Nota mysterium

Declaratio q̄ rationabiliter se

quit saluatio humane nature p hāc mortē. **C**apitulū. lxi.
Raymūdus. **N**ūc faciliter licebit aduere quō hec mors sit nra vita. ⁊ ista pemptio sit nra saluatio. **N**ā cū iste q̄ hāc mortē patit sit deus ⁊ dei filius. ac p̄inde infinite dignitatis. ideo ⁊ mors ista quā offert deo est in infinitū preciosa ⁊ merito. **T**eneſ igit iustus deus q̄ per hanc mortē in infinitū honoratus est. p̄miū reddere infinitū. **A**t qm̄ vir iste cū sit plenus oibz bonis. vtputa verus deus. iō sicut nullo eget. ita nihil recipere p se potest. **L**ū igitur necesse sit deū aliqd̄ quod maximum sit largiri ⁊ iste recipe nō possit. relinquit ergo vt isto volēte ⁊ annuēte alicui alteri detur q̄ hoc bono maximo summo pre egeat ⁊ carere non possit. **S**ed cui puenientius rogo dabit vir iste mortis sue fructū ⁊ tanti boni heredes efficiet q̄ parētes ⁊ p̄pinq̄uos ⁊ fratres suos q̄s videt summa paup̄tate deficere ⁊ mille calamitatis fatigari. **D**abit igit hoibz infinita merita sua quibz

Capitulum LXI

obligatōem redimāt. culpas soluat. deū iratū mitigēt. ⁊ a dyaboli se
queis respiciat. **E**cce mi dñice inuenit humana natura. in hoc vno
hoie qđ sponte ⁊ nō ex debito deo tribuat qđ vere suū sit. hoc dū tri-
buerit de dei manibz ⁊ tormētis innūeris se redemit. **D**ñic⁹. Patz
igif q ois hō q ad grām hui⁹ viri accesserit. ⁊ illi cū bono affectu in
herere voluerit liberabit ab hōi q irat⁹ ē malo. ⁊ ad reconciliatōes ple-
nissime trāferet. **Q**ui hō hāc grām aut cōtēpserit aut dissimulauerit
iste in eternū peribit re⁹ sempiterno delicto. naz ⁊ ira dei pmanet sup
eū. **R**aymūdus. Nihil ven⁹. **D**etes p̄terea nosse q duplici iure
huic hōi debet regnū celoz. **P**rimo rōe filiatiōis. qz ipe etiā vt hō erit
charissim⁹ deī filius. solus sp̄ faciens bñplacitū patris. **D**ñi⁹ grā su-
bi soli pmeret regnū celoz ⁊ nulli alteri. **S**ecdo merito sue dignissī
me passionis. ⁊ hāc grām dabit fratribz suis vt fiat heredes dei. co-
heredes aut sibi. **D**ñicus. **I**te sunt summe ⁊ impciabiles diuitie
qbz merito mortis ei⁹ ois nra paupras expiet. ⁊ infinitis bonoz oim
thesauris repleat. **R**aymūdus. **S**z nūciā intuere quō hec mors **N**ota quomō
oem culpā humani generis ⁊ oem offensam exterminet. **Q**uadrū **mors xpi oem**
plex ē culpa **P**rima ē originalis generalis. ⁊ hec ē p̄mōz culpa parē **culpā extimiat.**
tura supinducta in oē hoim gen⁹. **A**lia ē culpa originalis p̄cularis
quā q̄libet aia hūana p̄trahit dū viciate carni sociat. **T**ercia ē actual
q̄ post vsūm rōnis ab vnoquoqz cōmittit q̄ q̄tidie in hoie sine nu-
mero multiplicat. **P**orro hec mors summe p̄ciosa p̄mo ⁊ p̄ncipale
qz cito fuerit effecta tollet culpā illā generalē q̄ vna erat ⁊ late diffu-
sa in tota hūana natura. atqz hoc mō penit⁹ renouabit. **S**z alie due
culpe p̄culares nō statim tollent post hanc mortē nisi in illis tm̄ q̄
huic optimo viro inhererint ⁊ in suis se mēbris credēdo ⁊ amando
p̄stituerint. **P**arvuli aut q̄ nō hnt vsūm arbitrii sicut hnt solā culpā
ab alijs p̄tractā ita poterūt huic viro p̄ cōs q̄ adulti sunt inherere
et hoc eis sufficit ad salutē. **Q**ui hō vitū arbitrio ⁊ huic viro nō in-
hererit. nec ei⁹ signaculū discretōis suscepit penitē aia illa de pplō
suo. **D**ñicus. **C**ū ingēti te audio voluptate. **S**z q̄ ē illa q̄ta cul-
pa quā nondū tetigisti. **R**aymūdus. **I**psa ē culpa p̄sonalis oim
marina. culpa in qua illoz q̄ hūc virum benignissimū occiderūt sine
Dñicus. **C**ū hic vir sit infinite bonitatis ⁊ maiestatis. nō puto q
mors ei⁹ (q̄ tā iniqs manibz p̄summabit) possit eā culpā delere q̄ p̄e-
tratur. cum ipsa circa hunc plus operatur mali qz mors eius opere-
tur bonū. **M**ors enī solos nō respicit ⁊ reficit q̄ nihil sum⁹. s; culpa
in illū redit ⁊ illū perimit q̄ ē summe bon⁹ ⁊ infinit⁹. **R**aymūdus. **M**eritū xpi ē
Dico p̄mo q mltū allenabit hāc culpā p̄sonalē ipa penitentiā igno duobz modis
rancia. **S**i enī nosset nūqz deū glie crucifigeret. **S**ecdo meritū hui⁹ infinitū
viri erit duobz modis infinitū. **P**rimo ex p̄te opantis q̄ ē p̄sona iuy

Dialogus Sextus

finita. sedo ex pre dei acceptatis. Omne enim meritum acceptabile deo est infinitum. mors igitur ista erit infinita et ex pre mortis et ex pre mortis acceptatis ois aut culpa et psonalis et actualis et originalis et solum infinita ex pre dei in que committit. et mors eius oem nequiam expiabit. Dexte tamen scire quod iste humani generis redemptor non solum purgabit peccata nostra infinita satisfactorie. sed etiam in membra cordis penetrabit. Satisfactio pro morte respicit offensam dei iustitiam. Sed quia dei infinita benignitas etiam exasperata est ideo operis eam humani infinitis lachrymis gemitibus et doloribus mitigari. Nam quantum deus bonus est et amabilis tamen et ipsa odibilis et aspernabilis culpa. et ideo necesse est eam summis animi compunctionibus expiari. **Adm.** Hoc potest maxime ostendit quod necessarium sit collapsio. fractio. et obduraatio huiusmodi medicus qui sua morte suo sanguine suis lachrymis et gemitibus nostris vulneribus medeatur. **D.** he dulcissimum virum amoris beatissimi contemplandum. Sed quod te. quomodo hic se geret post susceptam mortem

Qualiter vir iste se habebit post mortem ad seipsum et ad omnes creaturas. ¶ Caplin liij.

R. Raymudus. Primum scito quod occisus in morte non poterit a morte decineri. Cum enim sit deus verus omnipotens. summe sapiens. et maxime clemens. ideo omnia faciet ut sapientissimum et optimum decet. Sua ergo potentia se suscitabit occisum. ut sicut sua mors ita et sua resurrectio non sitis periculis suffraget. Nihil enim prodesset morte plenissime satisfactio re si remaneret in morte. Nam nemo hominum in illum crederet neque speraret nec se illi coniungeret quem videret morte perire. Quoniam enim mea morte vinceret qui sua non potuit superare. Indecens preterea est ut corpus tantam sanctum. tantam mundum. tantam gloriosum in sordente pulvere convertatur. quod sponte sine debito mortis in morte se tradidit pro mundi vita. **Adm.** Nam quod iterum mortalis resurget vel certe immortalis. **R.** Raymudus. Utique immortalis. Nam frustra rursus mori cuperet cum una morte sufficeret omnem corruptioem deleverit et mortem. Non autem solum resurget immortalis. sed etiam ascendet cum summo triumpho supra omnes celos. ut a patre recipiat possessionem eternam pro humana natura. et illic residens in dextris dei colligat in celis quos emit in terris. **Adm.** Illic igitur sublimis residens quomodo se geret ad ceteras creaturas. **R.** Raymudus. Creaturarum quatuor sunt partes. Una est corporalis tantum. Alia est partim corporalis partim spiritualis ut natura humana. Tercia est mere spiritualis. ut natura angelica. Et hec est bipartita. sunt enim angeli boni. et angeli mali. Et quantum huiusmodi ratione humanitatis erit creatura omnium nobilissima. altissima. et una persona cum deitate diuncta. ideo sub se habebit omnes creaturas. subiecturas pedibus eius. Erunt ergo dominus et caput bonorum angelorum. qui sunt in lucifero coram

Quomodo se geret ad omnes creaturas.

Capitulū LXIII

fuente caput pdiderūt. Iste itaq; hō sublimis sua maiestate reintegrabit angeloz ruinā. 7 caput se illis dominūq; pstituet. Ecce hoc ē caput qd̄ (vt notares) diligēter supra cōmonui. **D**ñicus. **M**emini eq̄dē t̄ nūc clara luce illud intueor. Cū em̄ vir iste sit multo excel-
lentior 7 in infinitū melior q̄ erat lucifer an̄ ruinā. iō rectissime erit bonoz caput 7 pnceps angeloz atq; hoc pacto plus multo angelica nātura recipabit q̄ pdiderit. Sicq; in ordine creaturaz bonaz vna erit creatura multo maior in bonitate q̄ sit lucifer malus in malarū genere creaturaz. **N**ā (nisi fallo) an̄ hūc virū nulla creatura erat ita bona sicut post ruinā p̄mus angelus factus ē malus. atq; ita maluz bonū superabat. **D**oc aut̄ viro sup angelos caput pstituto bonū lō-
gissime malū vincet. qz sine vlla cōparatōe erit ille melior q̄ sit lucifer iste malignior. **D**uob; igit̄ modis bonū malū superabit. **P**rimo. qz maior erit huius viri bonitas q̄ in oib; malis sit scelerata pueritas. **S**cdo qz opa ei⁹ tāto erūt meliora q̄to deteriora sunt maliuoloz; demonū atq; hoim opa. **D**a veniā si te meo sensu fatigo 7 p̄fere qd̄ tuū ē. **R**aymūdus. **E**rit q̄q; hic hō d̄iūn⁹ maloz etiā d̄ns angeloz p̄iusticiā. sub cuius pedib; malign⁹ lucifer captiū⁹ innotat⁹; qz tenebit̄ vt ne pedē qd̄ ē aut vnguē p̄ter ei⁹ imperiū mouere possit. **E**rit tercio oim hoim d̄ns 7 suoz fidelū sublimissimū caput. **E**rit quarto d̄ns tot⁹ vniuersi. **D**ēs em̄ creature p̄pter hoim. 7 sicut ē d̄ns hoim ita erit 7 creaturaz. terre scz aeris 7 ignis 7 oim q̄ sunt. q̄ viuūt. q̄ sentiūt. **D**ñicus. **S**atis iā oñdisti q̄s. q̄z. 7 q̄lis. q̄q; necessarius sit q̄ genus humanū debeat liberare. sed nūqd̄ volet deus nobis talem hoim largiri.

Deus uolet hunc hoim largiri. 7 q̄ iesus xps ipe sit iste hō. **¶** Caplin. lxxij.

Raymūdus. **O**ino necesse ē vt deus velit hūc hoim dare gene-
ri humano. **A**d hoc em̄ cogit eū sua uenēta benignitas q̄ nō patit̄ fundit̄ mundū interire. **Q**uid em̄ p̄derit in tāta dignitate ho-
minē pdidisse. oimq; creaturā in suū obsequiū statuisse si hō nō est illū in quē pditus ē finē adepturus. s; p̄petuo misere peritur⁹. **P**re-
rea si null⁹ d̄z hoim saluari tūc frustra illi seruūt̄ creature. qd̄ d̄iūne sapie summe repugnat. **C**ū igit̄ sapiēs d̄ sinat hoim de creatur⁹ cō-
tinue viuere. signū ē infallibile q̄ intēdit̄ hoim collapsū reparare et in finē dirigere p̄pter quē plasmat⁹ ē. **T**ercio hoc ipm̄ p̄z ee p̄tinua multiplicatōe generis hūani sup terrā. **N**unq̄ deus post̄ uenē p̄mi patris multiplicasset hoies in terra. imo subito destruxisset. nisi cogi-
taret d̄ sup hoim cogitatōes pacis 7 miseratōnis. **Q**uarto si aliq̄ ipis momēto nō fuit in mūdo aliq̄s hoim q̄ debuit saluari. iā tunc

Nota rōes q̄re
d̄ uolet hūc vi-
rū dare generi
humano

Dialogus Sextus

tot^o mūdus frustra erat ⁊ p̄ nihilo. qđ nimis absurdū ē dicere **U**ez
qz null^o hoīm saluari p̄t nisi p̄ hūc virū saluatorē de qđ hacten^o locuti
sumus. iō postqđ de hoīem ruinosum nō vult perire optimā hz volū
tatē hūc virū hūano generi largiēdi. **D**ñicus. O maximā dei boni
tatē pietatē dulcedinē. qđ p̄ tale mediatorē nostris parat pericul^o sub
uenire. **S**ūma igit nobis securitas ē hunc optimū hoīem habituri
quē lōgo circuitū q̄sitū scrutati sum^o. **R**aymūdus. At qm̄ homi
xp̄iano loquor. nec ē mihi cōtra paganos aut iudeos disputandum
(hoc em̄ egi lūde in volumine vñ iste originē ducit) iō nō oportet h̄
repetere qđ medijs aut modis hūc hō a deo donat^o sit. qđ sit lachry
mis ⁊ suspirijs expectit^o. de qđ pp̄lo oriūdus. ⁊ qđ femina nat^o. h̄ solū
nūc dicere puenit qđ solus iēsus xps̄ ip̄e sit ille hō quē de^o pp̄hetarū
oraculis longe an̄ p̄misit. ⁊ in plenitudine tēpor^o fideliter misit. **D**ic
ē iēsus xps̄ verus de^o ⁊ verus hō in qđ oēs pditōes ⁊ circūstātie qđ ne
cessarie erāt p̄ humani generis satisfactōne inuenire atqz p̄plete sunt
Ip̄e em̄ deū suā bonitate ⁊ morte placauit. ip̄e pctā multoz tulit. ip̄e
pēnas oēs remouit. tartara obdulsit. paradysum aperuit. celos refera
uit. ⁊ captiuante dyabolū pp̄ria stute p̄muit. **I**p̄e cōtra vicia ⁊ pctā
ope ⁊ sermone pdicauit scēlera redarguit. radices maloz oīm pp̄riā
scz volūtātē. pp̄riū amorē. laudē ⁊ gloriā qđ sunt hoī cā pditōis. ⁊ in
deū inimiciāz penit^o destruxit ⁊ eliminauit. **E**t breuiter quicquid ad
salutē hūane nature eē p̄t fideliter. seruēter. humil^o. ⁊ p̄ euerāter opa
tus ē. **D**ñicus. **T**alē igit cū teneam^o iēsum xpm̄ deū ⁊ regē verum
quē tā piū. bonū māluētū. ⁊ tāto amore flagrantē agnouim^o vt pro
pctis hoīm amarā sustinuerit mortē. merito illū oīs hō amare. vene
rari. colere. ⁊ laudare tenet ⁊ hui^o grām q̄rere. hui^o corpi mistico in
herere. hūic sedulus obedire. in qđ eōis plenitudo bonitatis virtutis.
charitatis scēie. sapie. meritoz oīm ac p̄mior. **Q**ui qđ hūc viz p̄tēnit
p̄p̄tua manet in morte. **Q**ui hō hui^o nobilissimi capitis mēbunt
efficit in imensam crescit dignitatē. **U**nus em̄ bon^o xp̄iat^o us melior
ē ⁊ p̄stantior qđ oēs qđ viuūt in terra hoīes nō xp̄iani. **M**al^o aut xp̄ia
nus ē oīm pessimus. **R**aymūdus. **H**inc pulcre licet aiaduertere
qđ iustus ⁊ qđ bonus sit oīpōtes deus qđ hunc hoīem hoībō ē largitus
iustus qđ q̄liuit iustū redēptōis p̄ciū. bonus qđ in mortē vnicū tradi
dit filiū. **C**ū em̄ hō corrupt^o ⁊ in imensum obligat^o nō possit debiti
infinītū soluere qđ debebat. de^o benignissim^o volens ab hoīe placari
gratis p̄tulit ei nouū hoīem qđ de^o eēt ⁊ hoīe maior qđ satisficiat pro
hoīe obligato h̄ns in se inestimabile precii. vitā scz innocentissimā
atqz sanctissimā. quā cū in mortē indebitā deo p̄ hoīe tradidit. debi
tū hoīs soluit. ⁊ deū hoī recōciliauit. **D**edit em̄ humana natura ma
ximo creatori in isto hoīe qđ suū erat. vt in alijs hoībō redimeret qđ

Nota dignita
tē hoīs christia
ni boni.

Nota quō per
xpm̄ scā sit ho
minis recōcili
atio.

Capitulum LXIII

reddere nō poterat. ¶ **Dñicus.** Quid ista iusticia districtius. qđ hac clemētia misericordius. Vult de^o placari ab hoīe. nō tñ placari se patē nisi moriat infinitus. innocēs. immaculat^o. At ne fiat difficultas in p̄cio ip̄e illū largit̄ qđ occidat. Nō habes inqt̄ o hō vñ te redimas accipe vnigenitū fructum v̄c̄ris mei ⁊ da illum mihi p̄ scelere tuo. Magna certe dignatio.

¶ Que sunt illa maxima dona qđ

hō miserabilis recipit a iesu chris̄to

¶ Capitulum. lxiij.

¶ **Raymūdus.** Postqđ igit̄ medicina p̄parata est. necesse ēvt eam p̄grotō ⁊ misero hōī applicemus. Si ḡ iesus x̄ps vulnez nostrōz medicus ē. restat vt ad illū oēs accedamus vt possint eḡitudines nostre recipere medicinā. Nihil in nobis tā morbidū qđ nō ip̄s medicatōis dono curet. Nos captiui sumus. ip̄e redēptor. nos obligati. ip̄e fidei s̄sor. nos destructi ip̄e repator. nos moribidi ip̄e curator. nos mortui ip̄e resuscitator. nos ceci atqz obtenebrati ip̄e clarificator. nos erratici ip̄e cōductor. ¶ **Dñicus.** Utinā nūc velit hō suas calamitates at̄cedere vt tantū medicū sibi noue. it̄ p̄futuꝝ. Qui sua vulnera male sanus nō sentit. hūc forozē optimū nō requirit. qđ autēz nō requirit mori sempiternē tā inhebit. ¶ **Raymūdus.** Duplicē obligatōē vt nosti hō implicitis tenet. sc̄z p̄ bñficijs acceptis. ⁊ p̄ culpis p̄missis. Prima sp̄ ab hoīe solui debet quā tñ secūda obligatōē irretitus soluere nō p̄t. Nō em̄ p̄t deū amare. laudare. venerari culpis ⁊ criminibz p̄reditus. Porro a secūda obligatōē liberari nō p̄t nisi primā cōpleat ⁊ p̄mā p̄plere nō p̄t nisi secūda recedat. Uides certe istū bicapitē laqueū. Venit igit̄ dñs iesus x̄ps soluit sua miseratōē ⁊ morte obligatōem secūdā. ⁊ dat hōī adiutorū gratiē vt cōpleat primā. Solutus em̄ hō a peccatis ⁊ sceleribz qđ est obligatio secūda ⁊ infirmita. tā incipit deū p̄ suis bñficijs amare. honorare. reuereri. qđ est obligatio p̄ma. Hoc adiutorū gratiē x̄ps tribuit nobis tanqz de^o. ⁊ meruit nobis tanqz hō. Licet em̄ omne qđ deus tribuit dicat̄ grā. istud tñ adiutorū quo deum diligimus ⁊ honoramus ē summa grā sine qua nulla p̄ficat̄ alia. ¶ **Dñicus.** Quātū ego intelligo plus est hanc grām accepisse qđ vel corpus vel aiām. Nā sine ista grā hō mortuus reputat. qz nihil p̄t opari inq̄tū hō ē. ¶ **Raymūd^o.** Recte in qđē. Et idcirco hec grā deū amādī quā x̄ps administrat ē vita ip̄ius aīe. sine qua aīa hūana deo mortua ē. Ista grā hoīem restaurat. reformat. vivificat. sanat. formosum deo ⁊ amabilem p̄stat. Hec grā hoīem bonum iustū. deo dignū ⁊ dei filiū ⁊ herede facit ⁊ ip̄m fratē ⁊ pacificū ⁊ amabilem suis fratribz restituit. Hec grā reducit hoīem te via erroris. mendaciū ⁊ falsitatis. ⁊ reducit p̄ viā veritatis. securitatis. gaudij ⁊ exul-

¶ Nota duplicē hoīs obligatio nem.

¶ Nota virtutes gratiē x̄pi

tatōis Hec grā saluatoris hoīem reuocat a iugo misere captiuitatis a vinculis. pprie volūtatis. ppriū honoris et amoris. et ponit eū in libertate et in amplissima patria volūtatis dei Et (vt oīa in vno verbo p̄lectar) hec grā restituit hōi suū bñ esse qđ añ pdiderat. et tollit ab eo suū malū eē. et ita restituit ei spiritū. salutē. et sanitatē. ¶ **Dñicus.** Magna cōmēdatio grē dñi saluatoris. Nūc planissime liquet qđ oportunus ipse nobis redēptor aduenit. a q̄ hec adiutorij grā maxima cōdonat. Sz oro te paulo aptius dixeris quō hec gratia iesu xpi restituit homini bene esse

Quista gratia est totū bene esse

hoīs. et eius carētia malū esse eius.

¶ Capitulu .lxv.

Primundus. Homo a principio (dum fuit p̄ditus) recepit a deo esse et etiā bñ esse. sz nō dū optimū esse. hoc em̄ expectabat transferēdus in gloriā sempiternā. Acceperat q̄ ab optimo p̄ditore esse. viuere. sentire. velle et amare Acceperat etiā bñ esse. bñ viuere. bñ velle. et bñ amare Habebat ergo bñ esse et corporis et anime. Uex qz primus homo hoc bñ esse qđ habebat et seruare poterat sua volūta- te pdidit. ideo tñ sibi retinuit esse. et p bene esse acq̄siuit esse malignū iniūstū. sordidū. caducū. viciosum Spoliatus igit grāz vestibō his semicinctijs et lacinijs ignominiosis ē turpiter p̄ectus Ut autē melius agnosceret aie sue cladē atqz ruinā. corpis quoqz mala suscepit et factus est mortalis. luteus. aialis. infirmus. vt p hec mala carnis mē- tis sue maliciā p̄probaret. si forte negligētius eā vellet dissimulare. Habēs igit in se tā deforme malignū et tortuosū eē. factus ē suo odi- bilis creatori eo q opus suū tā preclarū in se hō corruperat Inuētus ergo inutilis. corruptus. abhominabilis. ad nihil aliud vacabat ni- si vt p̄peruis ignibō desliner Uex licet pdiderit hō suū bñ esse. remā- sit tñ ipa obligatio amoris et reuerentiē quā soluere certe oportebat. nec erat illi aliq̄ excusatio. qz sua volūta- te bñ esse pdiderat. ¶ **Dñic⁹** Hinc certe palā intueor qz reddere hōi suū bñ esse nihil ē aliud qz re- ducere eū ac mutare de malo. tortuoso. iniūsto. vicioso eē. ad bonum rectū. sanctū. iūstū. salutifex. vt hō bñ uiuat. bñ intelligat. bñ amet. bñ velit et possit. vt sit scētus. honestus. decorus. pulcer. virtuosus.

¶ **Raymūdus.** Aspice igit dei dulcissimā bonitatē. q̄ (vt hoīem sibi federaret et remotis tot malis in p̄mis bonis restitueret) redit hōi ie- sum xpm q̄ oēm de medio tulit offensam. remouit culpā et penam. et ad bñ esse p̄stintū hoīem reuocauit Recipit q̄ a iesu xpo vt amet et metuat honoret et laudet deū vt diligit. primū sicuti semetipm. et in his oibō gaudeat. p̄seueret. exultet. tripudiet. delectet Ecce hoc ē bñ esse. hec ē vera vita aie q̄ p xpi grām hōi repat. ¶ **Dñicus.** Tria itaqz

colligo bñficia maxima q̄ xpi miseratōe donant̄. s. indulgētia vt of-
fensa delet̄. gratia vt bñ esse p̄ferat̄. gloria vt eē optimū aliqñ donec
Nā gratie sp̄ debet̄ gloria. Gratias igit̄ immortales xpo q̄ ista nobis
suo sanguine mercatus est.

Quoniam in hōie xp̄iano sunt tres ge-
neratōes ⁊ tres fraternitates distincte.

¶ Capitulum. lxvi.

Raymūdus. Ut p̄fectius adhuc ⁊ clarius xpi grām ⁊ bñ esse
hōis agnoscas scire te dūenit q̄ adā p̄mus pater recepit a deo
corpus ⁊ aiām ⁊ bñ esse. Sed dū bñ esse p̄ inobediētā pdidit. eē tū
imo ⁊ male eē corpis ⁊ aie reseruant̄. Porro xp̄ianus hō instar p̄mi
tres h̄ res sibi collatas. distinctis tñ generatōibz. H̄z em̄ carnem a
p̄mo parēte. h̄z aiām a creatore. h̄z ⁊ bñ esse a xpo redēptore. Ista ter-
tia p̄pleta est ⁊ p̄fecta. sine q̄ due p̄me corrupte manēt ⁊ pdite.

Hec em̄ generatio sancta est ⁊ tota bonitas. rectitudo ⁊ pulcritudo aiāz
Ista tertia generatio oīno p̄trariat̄ p̄me multiplici rōne. Primo p̄r
primā em̄ generatōem caro dñatur ⁊ aiā seruit. p̄ tertiā aiā dñat̄ car-
ni ⁊ sue subicit̄ seruituti. Sc̄do. p̄ primā generatōem hō erat totus
carnalis. lutenis. brutalis. p̄ tertiā hō fit sp̄ualis. rōnalis. diuinus.

Tertio. p̄ primā hō pdidit similitudinē dei ⁊ nanciscit̄ similitudinē dyaboli.
sed p̄ tertiā recuperat̄ dei similitudinē ⁊ in p̄stintū se attollit̄ deozem.

Quarto. p̄ p̄mā hō recipit in se radicē oīm maloz. h̄z p̄ tertiā oīm bo-
noz fomite recuperat ⁊ p̄seruat̄. **D**ñicus. Hinc iā cernere h̄z aptius
q̄tū p̄mus ⁊ sc̄ds adā sunt inter se p̄trarij. Primus hōiem corrupit
⁊ pdit. sc̄ds reparat̄ medel̄ ⁊ saluat̄. Ille aiām a creatore corp̄i infu-
sam inficit ⁊ occidit. iste eā mūdāt ornat ⁊ viuificat̄. Ille oēs quos de
se gignit filios p̄petuis cruciatibz damnat. iste suā sobole baptisimū
lauacro purgatam in celestibz eleuat ⁊ coronat̄. Ille sua fetida carne
oēs cōmaculat. iste sue sancte ⁊ mūde carni sociatos mūdōs reddit
et lucidos.

Raymūdus. Egregie sapis. nūc pauca de triplici inter
xp̄ianos f̄nitate loq̄mur. Prima ē carnal̄ q̄ oēs ab vno p̄mo parēte
descēdūt. Sc̄do s̄z f̄res. qz ab vno p̄re spiritū deo suas aiās accipi-
unt. Et iste due cōes s̄z etiā ⁊ paganis ⁊ indeis. Tertio s̄z f̄res qz ab
vno p̄re xpo oēs bñ eē sortit̄. Hec postrema ē oīm optia. sine q̄ due
p̄me mortue s̄z. Hec f̄nitas ē magne nobilitat̄. magne excellētie et
amoris. magne bonitat̄. charitat̄ ⁊ vnionis. Hec fraternitas ē infiniti
meriti valoris ⁊ p̄mij. qz xps de⁹ hō emittit eā morte sua. vitā tribuēs
p̄cij infiniti. Hec fraternitas ē f̄nitas gr̄e. qz xps gr̄az pater eā suis
p̄libz assignauit. Cetera aut̄ due s̄z nature. **D**ñicus. Merito hec
tertia fraternitas tāte ē dignitat̄. qz de p̄re dignissimo ⁊ illustris-
simo xpo originē sumit. Summo igit̄ amore sedēt̄ iuicē diligere xp̄iani

Nota quō ge-
neratio sp̄ualis
p̄triat̄ carnali.

Nota de tripli-
ci iter xp̄ianos
fraternitatē.

qui talē z tā amabilē sortiuunt patrem q̄ eos suo sanguine lauit. sua morte redemit. sua resurrectione iustificauit. sua glorificatione coronabit. **R**aymūdus. Ut cūcta meli⁹ intelligas q̄ de hac triplici generatione z fraternitate locutus sum vnū manifestū tibi ponā exemplū. Corpus humanū recipit eē. recipit z bñ esse. Nā. epar. cor. z cerebrū alijs largiunt mēbris oē qd̄ hñt. Epar eū dat esse grossum. estq; ip̄sis mēbris instar corporis. Mittit nāq; eis humores corpulētos ex q̄bus mēbra generant. nutriunt. iustērant. Hoc autē facit p̄ venas ex q̄b; largit sanguinē. z ē q̄si p̄mus adā q̄ dat carnē solū. **S**ecūdo cor ip̄sum mittit calorē naturalē. z p̄fert oib; mēbris vitalē spiritū. z h; se admodū dñi creatoris q̄ dat aiām viuētē h̄iāno corpi. Est q̄ h̄ic sp̄s q̄si mēbroz aiā. sine q̄ oīa mēbra mortua deputant. **T**ertio ip̄s caput seu cerebrū qd̄ ē altissimū spargit in oīa mēbra p̄ nervos sensū z motū. z ē sicut xps dās bñ esse toti corpi. Sicut igit̄ corp⁹ ab epate grossum sanguinē. ita hō recipit ab adā sensibile carnē. Et sicut corpi⁹ recipit a corde spiritū vitalē. ita hō recipit a deo aiām viuētē. Sicut q̄q; corpus accipit a capite sensum z motū. ita z hō caput a xpo gr̄e adiutorū. Et quēadmodū corpus iacet paraliticū. lāgidū z emortuū. z sp̄ deorsum labit. nisi sensum a capite motūq; recipiat. nec quicq; ei p̄iunt aut epatis aut cordis munera. ita nisi hō gr̄e ad iutorū z bñ esse recipiat sp̄ ad terrena corruit. nec quicq; illi p̄dest corpus atq; arbitriū recepisse. **D**omine? Hoc exēplo z ceteris que paulo an̄ de gr̄a disti efficacissime destruitur heresis pelagiana. Hec eū falso asserit post acceptū a deo libez arbitriū xpi gratiā nō ē hōi necessariā. Dicit nēpe hoies sup̄bissimū. a deo habem⁹ q̄ hoies sum⁹ sed nostrū ē q̄ iusti sum⁹. Nesciūt eū q̄ libez arbitriū in p̄mo. patre corruptū sursum ad iusticie opa attolli nō p̄r. innumeris obligatio nib; irretitū nisi xpi miseratōe soluat.

D mors xpi vñ hōi gr̄a cōferē et bñ eē gr̄a in hoie xp̄iano vnā nouā obligatōem. **C**aplm. leviij. **R**aymūd⁹. Sicut sup̄ in dyalogo de obligatōe mōstrauimus hoies astringi deo p̄ bñficijs creaturaz acceptis. debereq; in reū toto corde diligē. honorare. laudare. Multo tñ āpl⁹ z sinevlla p̄p̄a tōe obligat hō op̄tio largitori. q̄ ip̄m xps illi p̄tulit p̄ quē oām suā miserā. culpā. irā z offensāz felicitēz efficacit̄ exp̄tante. **Q**uāto xps pl⁹ valet q̄ oēs creature. tāto maḡ obligat hō p̄ suscepto xpo q̄ p̄ oib; creaturis. Cū eū xps sit p̄sona infinitē bonitatis z hūc largiēdo de⁹ exhibuit hōi infinitū amorē z unēsam liberalitatē. id̄ duplici obligatiōe infinita hō p̄stringit̄ z xpo redēptori z p̄ri largitori. **Q**ue qd̄ obligatō multū differt a p̄ma. Nā p̄ma ē natural̄ z p̄t̄ eē hōis z p̄pter

Capitulum LXVII

mundū. s; ista obligatio ē ppter bñ eē hoīs p iesum xpm. Itē pma est ppter hoīem factū de nihilo negatiuo. s; ista ē ppter hoīem colla psum in nihilo pūatiuo. De nihilo negatiuo factus ē hō. q; corruēs in maliciā. in iniusticiā. in turpitudine. cecidit i nihilū pūatū pūās seipm suo bñ eē sua grā. sua iusticia. Qñ igit de extraxit hoīez de isto nihilo offerēs sibi p xpi mortē bñ eē z bñ viuere. tunc itez fecit hoīez de nihilo. Primo hoīem fecit cū nō eēt. deinde refecit cū fundit^r perrisset. Tūc qz magis est hoīem reformare qz facere z maioris valde pietatis (vt enī nō crearet nō demeruerat. s; creat^r z supb^r z inobediens factus meruit vt illud pderet. qd̄ face^r erat z illud ppter qd̄ f. v. cū erat) iō in infinitū amplius obligat hō p eo q; tā gratuita misēratōe mortētis xpi restaurat^r. qz q; an dei manu plasmat^r. **¶ Dñic⁹** Merito id qd̄c. Nā in isto ope reparatōis nre deus suā vltimā ostēdit amicitia. charitatē. amorē. dulcedinē. donās nobis suū sibi filiū coequalē. quē amara morte peremit vt nris mortib; subueniret. S; rogo te quō poterit hō finitus hanc infinitā soluere obligatōem.

¶ Raymūdus. Duob; mo dis. intellige q̄ dico. Primo p hāc obligatōem soluere si offerat deo suū amorē. suū timorē. suā laudē. suaz deuotōem. ita tñ q; cū istis sil^r z xpm offerat q̄ ē sufficiētia nra. p quē plenissime deo reddim⁹ qd̄ deimus. Ad hoc em nobis a deo xps largit⁹ ē vt p illū suppleam⁹ quicqd̄ ipi nris virtib; nō possum⁹. Semp em acceptat filiū pater. quē si omiserim⁹ z p nos ipsos ad eū accedere voluarim⁹ reijcimur. repellimur. z vt supbissimū iudicamur. **¶ Dominic⁹** Nec in merito. q; em sine mediatore ad deū iratū reus accesserit grauior ai aduersione percussus supbie sue penas dabit. **¶ Raymūd⁹** Secdo p hō hanc obligatōem soluere si mortē filij dei q̄ redēpt⁹ est grata sp̄ memoria gestauerit. Impiūssimū em ē tā benignissimā misēratōem ingrato trāsire pectore. Passio nēpe xpi ē infiniti meriti z totum hoīs bonū. iō oē studiū xpiani z tota ei⁹ cogitatio atq; intentio versari dz circa memoriā mortis xpi. in q̄ sunt oēs thezauri diuitiaz et meritoz oīm. Qui igit vult sue obligatōi digne satisfacere z oēm in se hūitē z oē xpi meritū possidere. recipiat in memoria passionem ei⁹ p quā fit in seipō viuificat⁹. deo recōciliat⁹. a dyabolo liberatus.

¶ Dñicus. S; nōne mors xpi iā trāsijt. quō ḡ qd̄ trāsijt z iā nō est mihi poterit pdesse. **¶ Raymūdus.** Dixi iā tibi. Licz em xpi mors trāsijt. meritū tñ mortis in eternū manet. Qd̄ meritū tūc in se hō recipit qñ in memoria deuotus recipit ipam mortē. Et q; meritū sp̄ viuit. idcirco q̄ in se accipit xpi mortē p recordatōem viuit in xpo. gaudet. iō cū dat. exultat. Qui hō xpi mortē nō recordat ingrāt⁹ ē. nec p mā obligatōem soluit nec istā. s; pctorz suoz obligatōne cōpeditus manet in morte. in ira dei. z in vinculis dyaboli. **¶ Dñicus.** Dñic⁹ p

Nota q̄lī ista obligatio solui potest.

Nota merituz passionis xpi z meritū memorie passiois ei⁹.

Dialogus Sextus

q̄ xpianus peccator ⁊ ingratus seipm diligēs. suā q̄ritans gl̄iaz. suā
famā. ⁊ respiciens xpm infinito reatu supra ceteros hoies se astringit
Tantū em̄ pctā hoīs xpiani excedūt pctā oīm paganorū ac iudeorū.
q̄tū obligatio mort̄ xpi (cui xpian⁹ reus tenet) supat obligatōez p̄
b̄nificijs acceptis a creatur̄. Est ḡ mal⁹ xpianus oīm q̄ viuūt hoim
neq̄ssimus ⁊ infinitis supplicijs p̄re ceteris dign⁹. Unū tm̄ ē qd̄ me
vehemētē mouet. Si p̄ xpi mortē hoī p̄feret b̄n̄ eē. qd̄ ē q̄ q̄ttidie tā
ta mala nūc corpis nūc aie expimur. ⁊ plerūqz maiora q̄s q̄ xpi gr̄az
nō receperūt. Corp⁹ ut pus manet infirmū. miserū. fragile. mortā
le. aīa ḡo mille q̄ttidie agitat tērationib⁹ nūc carnis. nūc mūdi. nūc
dyaboli. Ubi ergo est istud bene esse de quo loqueris

Quod licet hō lapsus reparet quā

tu ad b̄n̄ eē aie. manet tm̄ malū pene in corpe. ¶ Caplm̄. lxxvij.

Raymūdus. Intellige p̄mū qd̄ sit b̄n̄ eē. ⁊ qd̄ male eē. ⁊ tūc fa
cile qd̄ q̄ris inuenies. B̄n̄ esse aie ē q̄ sit iusta. sancta. recta. im
maculata. fugitās vicia ⁊ pctā. ⁊ q̄ deū amet. laudet. honoret. Nec p̄
xpi gr̄am aie xpiane p̄ferunt. atqz hoc mō accipit b̄n̄ eē ⁊ b̄n̄ viuere.

*Nota q̄re hō
tot mala patit̄
in suo corpe*

Dñicus. Si h̄z xpianus b̄n̄ eē q̄re tot mala patit̄ in carne. ¶ Ra
ymūdus. Magne pietatis ē ista dispensatio. Ideo em̄ cor⁹ manet
fragile ⁊ infirmū ne negligat hō se lapsum. se pd̄tū aliq̄n fuisse ⁊ xpi
gr̄a reparatū. Sc̄do ut meminerit amoris. obsequij. ⁊ charitat̄. sibi
a saluatore exhibiti. nec tā p̄ciosam mortē frivola putet. Tercio ut
cautus sit ne itez peccet ⁊ eternas det penas q̄ corpis mala lōgissime
superēt. Noueris tm̄ q̄ istas carnis n̄re miserias xps nobis in bonuz
p̄uertit. qz eas ⁊ voluntarias facit ⁊ meritorias. Si em̄ tolleret i hac
vita oēs penas tolleret de medio etiā merēdi occasiones oēs. oīs nē
pe pena volūtarie p̄ xpo p̄p̄ssa admodū ē meritoria. Uides ḡ quō
mala corpis pus inuolūtaria dū xpi gr̄a volūtaria fiūt ad b̄n̄ eē aie
traducunt. ¶ Dñicus. Sz qd̄ dicit̄ de malis q̄ q̄ttidie in aīa p̄p̄ri
mur. ut sunt tētatōnes. tribulatōnes. sollicitudines. timores ⁊ mille
picula. ¶ Raymūdus. Nihil p̄t tollere b̄n̄ eē aie p̄ter solū pctm̄. noli
assentire pctō ⁊ nihil tibi ē nocitū. Quicqd̄ em̄ hō in aīa patit̄ dem
pto pctō totū illi vertit ad salutē. ¶ Dñicus. Quō p̄t p̄cupiscentia
carnis (q̄ inimica ē aie) fieri aie in salutē. ¶ Raymūdus. Dū nō assen
tit. dū a⁹ appetitū frangit. dū ei⁹ desiderijs reluctat. ¶ Dñicus. Sz
q̄re xpi gr̄a nō penit̄ h̄ac destruit. ¶ Raymūdus. Certe ne tibi tollat
occasionē pugnādi. vincēdi. merēdi. Olim hec p̄cupiscentia te traxit
ad culpā. nūc captiua te ducit ad gr̄am. Tu tm̄ eā coprimē ⁊ retine
sub tributo. noli eā repente iugulare. sz tanqz mortale inimicū vincis
lis irretitū sine languescere. tabesceri. ⁊ sensim mori. Propter tres igit̄

*Nota de malis
aīe quō fiūt
hoī in salutē*

Capitulū LXIX

rōnes ista carnis concupiscētia hōi derelicta ē. **P**rima vt de tuo aduer-
sario q̄ te olim occiderat egregie vindices. **S**ec̄da. vt inimicū habe-
as q̄ te torpente pugnacē sp̄ faciat atq; victorē. **T**ercia. vt dū hunc
nō nunq; repugnante senseris. gr̄e memineris saluatoris q̄ te suspiorē
fecit. q̄ illū tuis pedib; subiecit. a q̄ q̄ttidie tot hoies capiunt. inficiū
tur. ingulant. **S**i ḡ hec concupiscētia facit ad bñ eē hois. q̄ tñ nocua
videt. multo ampli⁹ tribulatio. psequutio. sollicitudo. timor. circū-
spectio. q̄ dū p xpo volūtarie ppetunt maximā parāt aie coronam.
Dñicus. Optimus sermo tuus ⁊ admodū informatiuus ad ne-
cessariā patientiā. **S**z nūc sup̄ est vt q̄bo formis aut medijs xps suis
fidelib; bñ eē cōferat ⁊ salutē sapiēter edisseras

Nota tres ra-
tiones

Quibus formis aut medijs xpi anus accipit bñ eē a xpo

¶ Caplm. lxi.

Raymūdus. Ut hō xpianus recipiat bñ eē a xpo. necesse est vt
nouerit ⁊ susceperit septē ecclie sacramenta. **C**hrissus em̄ beni-
gnissim⁹ miserator dona gr̄e sue p res visibiles ⁊ palpabiles instituit
elargiri. vt hō exteriorib; reb; imbutus qd̄ introitus in aia accipiat
agnoscat **N**ō tñ id qd̄ dat visibile ē. s; p signū visibile tenorā. **I**deo
sacramētū d̄: qd̄ ē sacre rei signū. **S**icut p scalā nature visibile hō
ascēdit ad cognoscēdas res inuisibiles vt supra patuit. ita dñs iesus
statuit vt p scalā visibilē sacramētorū hō lapsus se erigat ad res spū-
ales. nō solū vt eas agnoscat. verū etiā in se recipiat. **P**rima scala est
nature. sc̄da ē scala gr̄e. **P**rima ē scala creatōis. sc̄da ē reparatōis. vite
et salutis. **P**rima ē hois inq̄tū hō ē. sc̄da ē hois inq̄tū lapsus ē. **S**i
ḡ voluerit deū inuenire p scalā p̄mā. necesse ē vt p̄us ascēdat p sc̄daz.
vixote collapsus depresso ⁊ de inimicus. **I**tē p p̄mā scalā hō ascēdit
ad deū. s; p sc̄dam hō sc̄dit ad hoīem deū. **P**rima instituta est a deo
creatore. sc̄da d̄dita ē a deo saluatore. **D**ñicus **N**ō mihi mirū vide-
tur q̄ xps ordinauerit p res corpales hoīem debere recipere bñ eē cum
in p̄mā d̄ditōe mūdi ad hoc res corpales quāsdā deus creauerit vt
p eas hō hñs bñ eē recipet optimū eē. **L**ignum em̄ sc̄e boni ⁊ mali
qd̄ vtriq; erat corporeū p̄pterea deus instituit vt si hō seruasset obedi-
entiā sup̄ hoc lignū ipolitā. de bñ eē qd̄ habebat trāsisset ad optimū
eē qd̄ nondū nouerat. **R**aymūdus. **D**oc qd̄ dicitur etiā huic sine
opitūlat. q̄ sicut hō lignū hoc veritū gustādo p res corpales cecidit
ita illum p res visibiles xps erigere curauit. **I**ste aut̄ res p sacra xpi
s̄ba p̄secrate talē recipiūt efficiā ⁊ virtutē vt hō eas in se suscipies
eā sine dubio gr̄am adipiscat q̄ h̄mōi res visibiles sc̄re vident. vt
parebit in subditis. **E**t p̄gruent̄ his reb; corporeis xpi s̄ba q̄ d̄m.

Dic̄ incipit ma-
teria de septē ec-
clesie sacramētis

Nota dr̄az in-
ter duas scalas

Dialogus Sextus

De p & bba xpi
ecclesie sacramen
ta formant

habent virtutē sociantē. vt sicut hō p & bñ dei ē creatus z p creaturas
collapsus. ita z p & bñ xpi creaturis unirtū recreat z sublimet. Uer/
ba etiā aptius res inuisibiles suo scato repñtant. z iō merito recto vi
sibilibo copulant vt pfect^o hō credat se ea grām intus recipē q̄ p res
corporeas forinsecus tenotat. ¶ **Dñicus.** Quia igit p has res visibiles
xpo miserante hō sanctificat z recipit intus grām. vitā. z salutē. hoc
ē bñ esse. iō debent honorari. venerari. z cū oi reuerētia z deuotōe sus/
cipi. z debent sancta appellari z sacramēta. **Primo** qz scāt res sacras
Secūdo pparāt hoīem ad recipiendum res spirituales z sanctissimas
Tercio qz a sanctissimo xpo eas nouit^o institutas. **Merito** igitur
hec scala appellari dicitur scala sacramētalis. **Sz** tu. p. gredere.

Quō p primū sacramētū scz

baptisimi dat aie humane bñ esse

¶ Caplm. lxx.

Raymūdus. Nūc in spēali de septē sacramētis pauca dicam^o.
Et quō p ea dat aie hūane bñ esse. Inter sacramēta pñū occur
rit baptismus. **Nā** hūana carni corrupte putride z malis concupiscē
tijs infecte copulata trahit a sua carne oēm corruptōem z culpā ori/
ginale z concupiscētiā maculosam. z iō necesse ē si debeat a suis sordibz
enūdari ad aquas baptismi lauāda festinet. alio qñ si nō fuerit aq̄s
illustratōis repurgata portabit in eternū immundiciā suā. **Ista** aut ab
lutio regeneratio vocat. qz vet^o hō illic renouat. z aia recipit nouū
ē spūale qd nō habebat. z efficit dei filia. heres dei z coheres xpi. **Ista**
itaqz ablutio materialis cui sociant & bba sacra. scz ego te baptisō. id
est lauo in noīe patris z filij z spūs sancti. scz ablutioem inuisibile z
occultā quā xps intus in aia operat. **In** hoc baptismō sicut hō efficit
nouus. ita z nomē acq̄rit nouū. vt a xpo vocet xpianus. cui iam xpi
grā cōicata ē. ¶ **Dñicus.** Hinc pulcre intelligo xpianū hoīem eē in
finitū p̄ci. valoris z dignitatis q̄ xpi sanguine (vñ z baptism^o ruit)
mūdāt^o. Nec debere quēqz ledere hoīem xp̄i fidelē nisi q̄ velit infini
tam iniuriā in xpm cōmittere. cui ipse z nomē z grām z dignitatem
gerit. **Sz** nūc ostēde obsecro quō hec visibilis ablutio interiori pur
gationi coaptet. ¶ **Raymūdus.** In p̄mptu ē. **Nā** sicut aqua baptis
matis clara trāsparens z lucida ē. ita aia in baptismō reiectis culpaz
tenebris intelligētē z amoris lumē acceptat. **Ite** sicut aqua est re/
frigerat. ita z baptism^o concupiscētiē calozē z feruentē carnis motum
p̄teperat. z gehēne incēdiā penit^o eliminat. **Ite** sicut ablutio fit a ca
pite descendēs in oē corp^o ita fit oīm culpaz z penaz (q̄ ab origina
li peccō tanqz a capite sumperūt exordiū) plena remissio. **Et** vt p̄tu/
tes sacri baptismatis in vnū gregē in baptismō fit trāsmutatio de
morte ad vitā. de tenebris ad lucez. de feruitute carnis z demonis ad

Quō visibile
inuisibile coap
tatur

Nota baptis
mi virtutē

verā libertatē ⁊ seruitutē redēptōis In baptīsmo hō moriū carnī et
 viuit spiritui. moriū viciō ⁊ viuit stuti. exiuit opibz tenebray ⁊ ar
 mis lucis induit. veterē deponit hoīem ⁊ nouū induit q̄ fm̄ deū crea
 tus est In baptīsmo p̄tēra tanq̄ p̄ scalam x̄ps descēdit ad hominē.
 et hō scandit ad deū. ⁊ fit inter vtrosq̄ q̄dā dulcissimus matrimoniū
 tractus. qz aīam x̄pm̄ suscipiēs a x̄po vicarijs brachys suscipit. et
 veteribz viciōz vestibz spoliata incorruptibilibz virtutū vestibz ad
 ornat. **Dñicus** Et isto dulcissimo sermone tuo luceclarius appa
 ret cū q̄ta celebratē. deuotōe. alacritate. ⁊ pietate debeat baptīsmus
 ⁊ offerri ⁊ suscipi. in q̄ humana aīa oēs culpas deponit. maculas di
 luit. nouā natiuitatē acq̄rit. demonis ⁊ carnis laqos euadit. inter se
 ⁊ deū noua federa iūgit. ⁊ in x̄pi sponsam castissima trāsit. **Ubi** ḡ tan
 toz est bonoz institutio magna debeat celebratō obseruari

¶ per sacramētū cōfirmatōis

datur etiā bene esse anime humane **¶** Capitulum. lxxi.
Raymundus Sicut in baptīsmo hō quasi mō genitus infans
 abluit a viciōz ⁊ emūdat. ita in sacramēto cōfirmatōis crescit
 augmentat. roborat. In his em̄ q̄ ad corpus p̄incit. p̄mo videmus
 hoīem de vulua nasci. scdō natū crescere ⁊ roborari Ita in spiritalibz
 hō p̄imū de vulua. hoc est de fonte ecclesie miltice generat deinde in
 spiritali vita p̄ cōfirmatōis sacramētū auget ⁊ roborat. Et qz in ista
 roboratōne fit noua opatio ⁊ nouus aīe effectus. ideo nouū etiam
 debuit institui sacramētū ⁊ a p̄mo distinctū **¶** Uex qz in quolibet sa
 cramēto optz vt visibile p̄portione rei inuisibili. ideo crisma qd̄ est
 p̄positū ex oliuo ⁊ balsamo cū s̄bis gratiā opantibz. istis scilz signo
 te signo crucis. cōfirmo te crismate salutis. hui⁹ sacramēti virtutem
 optime representāt. **Dñicus**. Ostēde nūc quēso quō hec exteriora in
 teriozibz assimilēt. **¶** Raymundus. Dixi in crismate oleū ⁊ balsa
 mū m̄neri Sicut oleū sup̄natat aque ita grā cōfirmatōis grām ba
 ptīsmatis sup̄at Itē oleū reddit aquā saporosam. ita cōfirmatio ba
 ptīzatū hoīem magis efficit populis famosum. vita. stute. bonitate
 p̄uerlatōe. sermone Itē oleū extendit ⁊ dilatat sup̄ aquas. ita p̄ hāc
 cōfirmatōis grām hō exterius ad bona opa dilatat ⁊ nomē x̄pi ama
 bile reddit cordibz alioz Itē oleū nitidū est ⁊ plucidū. ita hoc sacra
 mēto hō conscientiā possidet mūdā ⁊ iusticie luce serenā Itē oliua
 etiā scia hyemesq̄ viuet. ita p̄ hanc sacramēti grām p̄fertur homini
 vt nulla aduersitatū asperitate frangat. sed sp̄ in bono p̄seueret. ⁊ in
 secūdis ⁊ in tristibz Item oleū lenē est. dulce. s̄uane. benignū. ita hoc
 sacramētū facit hoīem humilē corde ⁊ mitē cōuersatōne. gaudere
 cū gaudentibz. flere cū flentibz. **¶** Preterea sicut oleo p̄miscet ⁊ balsa

Quo exteriora
 interiorē gratiā
 significēt

inū quod suauē valde spirat odorē. hoc significat q̄ gratia huius
sacramēti homo extra se spargit fragrantā bone fame. bone opūio
nis ⁊ vite qua alios ad se trahit ⁊ suo exēplo instituit. Itē ista vinctio
fit signo crucis in frōte vt significet q̄ in hoc sacramento datur grā
ad publice p̄ fide pugnādū. ad xp̄i nomē ⁊ crucē ⁊ mortē audacter
et sine rubore cōfitendū. ⁊ ad tormēta. contumelias ⁊ ludibria si opus
fuerit cōstantissime p̄ferendū. Certe vidisti quō hoc sacramētū bñ esse
et gratiā ⁊ fortitudinē cōferat aiab. **D**nic⁹ Cūdi eq̄dē ⁊ xp̄i misē
ratōes stupēdo vobēnēt q̄ h̄mōi remedijs nr̄is vulnerib⁹ iuffragat

D per sacramētū eucharistie lu
pra modū bñ esse ⁊ multiplex grā donat ¶ Capitulum lxxij

Raymūdus Post cōfirmatōem sequit eucharistie. i. bone gratie
sacramētū. in q̄ p̄re ceteris p̄tinet ⁊ cōfert oīs grē plenitudo.
Videmus q̄ in vita corpali primū p̄cedit generatio. deinde sequit
augmētatio p̄ quā hō p̄ducit ad plenā vitā. ita tertio requit alimen
tū quo oīs vita p̄duret in esse. Pari mō est in vita spūali. Nā in ba
ptismo spūaliter nascitur. in cōfirmatōne augmētatur. ⁊ eucharistia
alitur ⁊ enutritur. quo fit vt in vita spūali p̄seruetur ⁊ p̄pleariis

Dnic⁹ **S**z quo cibo alit nos xps in hoc eucharistie sacramento
Raymūdus Nō alio vtiq̄ q̄ seipo. sua carne. suo sanguine. sua
diuinitate. q̄ realiter ⁊ veraciter in hoc sacramento p̄tinent. Ecce hoc
est pabulū amoris. esca dilectōnis. serculū ardentissime pietatis quo
te nutrit deus tuus. redēptor tuus. Sicut em̄ nutritio corpalis fit p̄
calorē naturalē. q̄ si defecerit tā nutritio cessabit. sic ⁊ nutritio spūa
lis p̄ calorē fit spūalē. hoc est p̄ amorē. Et sicut calor naturalis cō
uertit nutrimentū in rē nutritā. ita amor cōuertit amantē in rē amatā.
Corpalis em̄ nutritio ⁊ spūaliter sūt p̄trario mō. Nā in corpali ali
mentū sūt in naturā alitū. s; in spūali alitū in naturā vertit alimētū.
Ad ducās em̄ xpm nō in te. xps mutat. sed tu mutaris in xpo. for
mā ⁊ imaginē ⁊ xp̄i similitudinē vere recipis atq; ita xpo cōiungis et
eius mēbr⁹ efficiis. Hinc tā intelligis quō hoc sacramētū scala sit in
qua p̄ res visibiles (vt sunt forma panis ⁊ vini) hō ascēdit ad xpm.
⁊ xps descēdit ad hōiem. Istis reb⁹ visibilib⁹ accedit sermo xp̄i ⁊ vix
xp̄i corpus efficiat ⁊ verus sanguis. **D**ominicus. Quō tu mihi ostē
dis q̄ potestate s; xpi panis q̄ in altari ē in xp̄i carnē trāfformat.

Raymūdus Credis xpm deū eē ⁊ creaturas oēs s; bō formasse.

Dicitur s; bō
rū xp̄i panis s;
ut in corp⁹ xpi
creare. q̄re nō pote it naturā cū voluerit s; bō traducere. Nunqd̄ erit
infirmior sermo xp̄i trāsmutādo naturā q̄ creādo. Ut aut noueris
q̄ xpi s; bō id realiter efficiūt qd̄ dicit his rationib⁹ poteris edoceri.

Capitulum LXXII

Prima rō. oīno necesse ē q̄ s̄ba creatoris ascēdāt vnū gr̄. dū supra
 s̄ba creati hoīs. s̄ hoīs s̄ba sp̄ significāt aliqd̄. q̄ cū hoīs s̄ba vltra
 id qd̄ significāt etiā faciūt qd̄ dicūt. **S**cōda. s̄ba hoīs aliqn̄ sunt fal-
 sa. vt q̄ vnū gradū vltra tribuam⁹ s̄bis x̄pi optz̄ necessario asserere
 q̄ sp̄ sunt vera. iō in veritate opant qd̄ loquunt. **T**ertia. si creatura
 h̄ virtutē trāsmutādī in se aliā creaturā (nā caro humana mutat pa-
 nē in suā subam) multo magis s̄ba x̄pi sua s̄tute panē in altari ver-
 tūt in suā carnē z̄ vinū in sanguinē. **D**ñicus. Libet̄ assentior rōni
 bus tuis. nā z̄ veret̄ firmissime s̄s. **S**z̄ nūc q̄so paucis ostēde quō
 hec visibilia in h̄ sacramēto interiorē grām representēt. **R**aymund⁹
 Pareo libēs. Sicut̄ em̄ panis z̄ vinū sunt ipsius corpis plena rese-
 ctio. ita corpus x̄pi qd̄ sub his speciebz̄ p̄tinet̄ optimo spiritali cibo inuisibile grāz
 aiām refocillat. **P**reterea. sicut̄ panis sup̄ oēs cibos corpus nutrit z̄ significet.
 sustērat. z̄ vinū lenificat z̄ inebriat. ita corpus z̄ sanguis x̄pi aiām refi-
 cit. nutrit. letā iocūdā atqz̄ ebriā reddit. **P**reterea. sicut̄ ex multis gra-
 nis panis fit. z̄ ex multis acinis vinū fluit. ita in hac sacra mēti per
 ceptōe multi x̄piani in vnā fidē x̄po iūgnit̄ z̄ sūt̄ cor vnū z̄ aīa vna
Dñicus. **E**x hoc postremo patz̄ q̄ p̄ formā panis z̄ vini duplex
 inuisibile venorat̄. scz̄ vez̄ corpus x̄pi s̄gineū qd̄ in h̄ sacramēto p̄tinet̄.
 z̄ corpus x̄pi mysticū. ecclīa. s̄. in p̄destinatis qd̄ nō reali s̄z̄ signi-
 ficatiue representat̄. **V**ez̄ tu vltra p̄gredere. **R**aymūdus Audi iḡtē
 p̄nter. sicut̄ res corpales panis z̄ vinū in h̄ sacramēto in eā ascēdūt
 dignitatē z̄ nobilitatē eminentiā q̄ nulla p̄t̄ celsior estimari (trāscūt̄ em̄
 in corp⁹ x̄pi gl̄ificatū) ita p̄ h̄ sac̄m̄ boni x̄piani sublimat̄. deificat̄. z̄
 in x̄pm̄ ouertunt̄. z̄ efficiūt̄ cū eo vni⁹ voluntatis. amoris z̄ germani-
 tatis. **P**reterea. sicut̄ panis viniqz̄ suba formis extra remanentibz̄ in
 x̄pi carnē sanguinē occulta s̄tute ouertit̄. ita p̄ h̄ sac̄m̄ aīa x̄piani
 in x̄pi aiām z̄ veritatē occulte p̄mutat̄. corpe in sua sp̄c̄ p̄manētē. **P**re-
 terea. sicut̄ p̄ s̄bū suū x̄ps res visibiles s̄tūt in corpus suū. ita in hoc
 sac̄to s̄tūt corda aīa s̄qz̄ pioz̄ in semetipz̄. **P**reterea. sic in h̄ sac̄to pa-
 nis corpore⁹ aliā naturā induēs multo melior efficiat̄. ita corp⁹ x̄pia-
 ni digne cōicātis meliorat̄. z̄ castū. mūdū. sc̄m̄. z̄ x̄pi obseq̄is reditū
 z̄ rōni subditū efficiat̄. **D**ñic⁹. **M**agnifica s̄s q̄ loq̄ris z̄ q̄ vep̄mer-
 ter in amore hui⁹ dignissimi sac̄ri mētē hoīs inflāmat̄. **D**inc claret q̄
 s̄tute hui⁹ optimi cibi x̄piani enutrit̄. roborat̄. p̄plet̄. pficit̄. z̄ ad vlti-
 mū bonitatis terminū q̄stū in hoc mūdo possibile ē accelerat̄.

Quo visibile
inuisibile grāz
significet.

Quā caro x̄pi est penitus contraria corrupte carni primū hominis
 ¶ Capitulum lxxiiij.

Raymūdus. **E**x his q̄ iam diximus facile potes animaduerte
 remi dominice quō primus hō z̄ sc̄ds̄ scz̄ x̄ps contrariant̄. ita
 et caro x̄pi est oīno p̄traria carni p̄t̄oplasti. **D**abit̄ em̄ p̄prietates
 1. ij.

et opatōes respectu aīe longe diuersas. **N**ā caro p̄mi hoīs causat in aīa oēm corruptōem. infectionē. p̄ditionē et mortē. s; caro xpi cōfert aīe se sum̄ti integritatē. puritatē. vitā gratie. et vitā glorie. **P**reterea sicut caro corrupta in adā turpiter libidinose p̄ coitu generata est cā quicqd̄ aīa experit mali. ita caro xpi inūdistime sine coitu et virgine orta erit aīe humane cā oīs boni. oīs virtutis. iusticie. et salutis eterne. **P**reterea sicut ip̄i aīe imputat originale pct̄m. eo q̄ vn̄t̄ carni viciate. ita dū aīa copulat̄ carni xpi sanctissime ab oīni pctō immunis efficit̄ et oīne xpi meritū comparat̄. **P**reterea sicut caro ade est archa oīm vicioz. oīm criminū. sordidū et maloz. ita caro ch̄isti est archa oīm virtutū. oīm bonoz et thezauroz sp̄ualū oīm. **P**reterea sicut caro p̄ma sepat̄ aīam a societate et amicitia dei et facit eam sociā dyaboli. ita caro xpi iūgit aīam deo et eterna pace p̄federat. **E**t sicut dyabolus p̄ ade carnē rapit et occidit. ita xps sua carne aīas aucupat et viuificat. **P**reterea sicut aīa sociata sue carni p̄ volūtate et amorem mille sordib; et vicijs inquinat. ita si sociat̄ p̄ amorem carni xpi placet deo et in ea delectādo ab oīni spurciā emūdat. **D**ñic⁹. **N**oc postre mū nō est p̄iunctioe trāseundū. **D**uplicē ego aīe rōnalis societatem cū carne p̄sideo. **U**nā habet cū sua carne et hec ē naturalis. aliā habet cū carne xpi. et hec est volūtaria et mere dilectōis. **P**er p̄mā vniōnem recipit caro vitā ab aīa. sed p̄ secundā vitā accipit aīa a carne xpi per quā deitate in pacis federa copulat̄. **E**t qm̄ aīa magis illic est vbi amat q̄ vbi animat. iō aīa xpi carni p̄ amorem sociata tā sancta. tā virtuosa efficit̄ q̄ a carnis sue copula possit nullatenus maculari. **E**t merito aīa plus tenet̄ xpi carnē diligere q̄ suā. q̄ verberata. passa. crucifixa et occisa est p̄ aīe salute et p̄ oīb; pct̄is q̄ a sordida sua carne contraxit. **H**uic igit̄ xpi carni si aīa p̄ amorem inhererit carnis sue corruptōne de cetero maculari nō poterit. **S**ed da veniā q̄ ego p̄bosus tuam sententiā interrūpo. **R**aymūdus. **N**ō interrūpis. sed qd̄ ego ex abrupto protuli tu magis elucescere facis. **E**st p̄erea adhuc vnum qd̄ in differentiā vt iulq; carnis diciturus sum. et sic quieturus. **S**icut p̄ma caro corrupta multiplicat̄ et diuidit̄ in multas portiones et ex cōsequētī fit cā quare aīe multiplicent̄ et corrupant̄ et ab inuicē et a deo separent̄. ita caro xpi que vna numero est fit rō vniōnis aīaz et oēs aīe xpiane q̄ per p̄p̄iā cuiusq; carnē fuerunt ab inuicē et a deo remote p̄ xpi carnē cū p̄ amorem copulant̄ sunt cor vnum et aīa vna inter se et cum ip̄a deitate eterne no pacto federate. **D**ñicus. **P**reclare admodū et pmagnifice. **U**t qm̄ omnes anime humane ab vno ex eunt creatore deo. et multiplicata carne crebro multiplicantur et corrumpuntur. ita demum per xpi carnem vniuntur. purgant̄. et ad deū qui eas condidit reducunt. **E**t sic caro ē causa multitudinis anima

Nota duplicē aīe cū carne societatem.

Capitulum LXXIII

rum et cā vnionis. Caro ē cā q̄re a deo creāt. et cā q̄re ad deū redeunt. Caro ē cā pditōis aīaz et cā salutis eaz. Nec oīa opaf caro. s; nō vna et eadē caro. sicut nūc euidentissime demonstrasti. S; cū necesse sit omnes xpianos hac vna xpi carne cibari. quō p̄vna caro tot hoies diuersis locis et t̄pib; pascere. et t̄n vna numero cū sit nō posse diuidi. nec comesta consumi.

Declaratio p̄ exempla quō vnū

corp⁹ xpi nūero possit s̄l et s̄l eē i plurib; locis. ¶ Caplm. lxxiiij.

Raymū dūsus. Questio tua (ni fallor) quō xpi corp⁹ vnū nūero possit eē in plurib; locis. Questio certe difficilis nulla hūana induitria dissoluēda. s; certa fide estimāda. Nō d; t̄n mirū videri si corp⁹ xpi possit eē in multis locis q̄n ipa diuinitas (cui hoc corpus in vnitate p̄sone sociatū d̄) tota sit s̄l in oīb; locis. Accipe p̄terea aliq̄ exēpla q̄b; hoc ipm qd̄ petisti possis vt vnq; cognoscere. Prīmū. si cur vnū v̄bū numero vno ore. platū et in aere multiplicatū plures astantiū aures m̄telq; diuerberat. ita et vnū xpi corp⁹ nūero vnitati diuinctū multis p̄ locis haberi. multa xpianoz corda et ora subingredī. Scdm̄. vna et eadē dictio siue illa magnis aut paruis lris p̄scrīpta sit. seu in multis seu paucis redacta syllabis sp̄ idē fecit. ita p̄forter nec parua nec magna forma panis aliq̄d variat in corpe xpi. tantū dē eē in parua p̄tinet hostia sicut in magna. Tertiū. licet aliq̄ dictio multiplicet p̄ varia synonyma aut idiomata. p̄pter hoc t̄n factū dictōis nullaten⁹ multiplicat. ita q̄uis hostie multiplicent loco et t̄pē. nō p̄pter hoc t̄n caro xpi multiplicat. Quartū. q̄dū ipa dco suā retinet formā et naturā tādū ipa scatio manet. ita etiā donec forma panis in sua manebit natura. sp̄ intus p̄manet corp⁹ xpi. Certe q; q̄libet p̄s hostie h; sp̄s et nomē panis. siue p̄ua sit illa siue magna tō sub q̄libet p̄e notabili ē totus xps. Quintū. sicut speculū q̄tūcūq; magnū nō recipit in se nisi vnā imaginē vnus hois. qd̄ si fragat in multas p̄es. in q̄libet speculi p̄e tota patebit hois imago. q̄ p̄us apparuit in toto speculo adhuc integro. Pari mō. sit vna hostia magna instar mōtis nō erit t̄n in ea nisi vnū corp⁹ xpi. q; si illa hostiaz freris in mille p̄es in q̄libet p̄e erit totus xps. vñ nūero in singulis et in oīb; vnus. ¶ Dñicus. Sufficiēt̄ his exēplis optimis ibutibus sum vt intelligā et in multis locis et in singulis hostie effracte p̄ vnū nūero xpi corp⁹ p̄tineri. S; ostēde obsecro quō integrū et p̄fecta q̄ritate sub tā p̄uis hostie p̄tib; corp⁹ dñi habeat. ¶ Raymū dūsus. Corp⁹ xpi cū sit sp̄uale ē in aīe natura (q̄tū id fieri p̄) trāsmutatū. Videm⁹ eē q̄ aīa n̄ra ea q̄ in se recipit in suā naturā ouertit. vñ dū recipit hāc trāsm. facit eā p̄tūmo sp̄uale. et q̄ p̄us erat nigra tineri.

Quō integer xps in minimā possit hostia cōtineri.

Dialogus Sextus

vel rubra. longa et lata. fit in aia mere spūalis sine colore sine aliq̄ q̄tū tate. Ita p̄formiter corp⁹ xpi iā glorificatū et spūale factū nō occupat locū. et iō p̄t sine pondere. sine lōgitudine. sine p̄funditate totū integrū in vno indiuisibili p̄cto verissime p̄tineri. **P**ecerea videmus palā q̄ imago seu spēs rei corp̄alis quātūlibet sit magna ē tota sil. nec lōga ē. nec lata. nec p̄funda. nec p̄derosa. nec grossa. licz longa ē et grossa videat̄. **U**na em̄ magna ecclia seu amplissima ciuitas tota atqz integra ingredif sub imagine pupillā oculi nri q̄ est instar p̄cti indiuisibilis. **N**ō p̄terea dū dormit totā videt ciuitatē in somnis in sua specie q̄ p̄ctalis ē. **C**ū igit̄ corp⁹ xpi magis sit spūale qz q̄ libet imago rei corporee q̄ p̄ pupillā int. at. iō nō tibi mirū videri d̄z si possit totū sil in p̄cto et sine sui diminutōe sub breuissimis hostie p̄tulis p̄tineri. **V**eniēs em̄ xps in sacramēto p̄pter aiam vt eā sibi vniat p̄ amorē. iō d̄z ibi eo mō p̄tineri q̄ possit aie efficacius appli cari. **D**ñicus. Satis me instruis nō oportere me in hoc sacramēto quicqz de xpi corpe q̄rere aut scrutari qd̄ sit vel q̄tū. vel coloratū vel sapoz. vel aliq̄ sensu obuiū. hoc em̄ brutescere ē. s̄z solū rē spiritua lem cogitare. et nō aliud p̄sere qz qd̄ s̄ba ipsa fecit. **D**oc em̄ corpus meū. **R**aymūdus. Equidē hoc sane cōprehēdis. nā qd̄ videt̄ in sacramēto ē sicut vox q̄ extra p̄cipit. et hoc qd̄ illic intus p̄tinet ē sicut fecatū vocis qd̄ itelligit̄. **E**t sicut ipm̄ fecatū nō ē longū neqz latū. ita xpi corp⁹ in sacramēto ab oi ē q̄titate et q̄litate remotū. **A**ccipe itē aliud exēplū. sicut aliud ē forma panis. et aliud suba panis (forma em̄ panis videt̄ vel in speculo vel in somno. non tñ suba panis) ita in hoc sacramēto s̄ba spēs ē et forma panis. s̄z panis suba nulla ē. qz mutata ē in corpus xpi virtute s̄boz ei⁹. **E**t iō sicut se h̄z suba panis ad panis formā. ita se h̄z corpus xpi ad ipas spēs q̄ vident̄. **E**t qz panis suba solo p̄cipit intellectu et nullo sensu. ita corp⁹ xpi in sacramēto loco illic sube panis exis itelligi p̄t s̄z nō sentiri. **P**oro sicut suba panis in se cōsiderata nō ē nec lōga nec lata. nec aliq̄ p̄ceptibilis sensu. nec locū occupat. et vbiqz ē panis forma illic ē siml̄ tota panis suba. nec plus sube p̄tinet magna forma qz pua. ita et corp⁹ xpi nō ē nec q̄le nec q̄tū. et reliq̄ vt iā patuit. **D**ñicus. S̄z qd̄ cēfendū ē de illis formis q̄ remanēt suba trāsmutata. **R**aymūd⁹ forme ille nō incōgrue appellari p̄nt accitale indumentū corpis xpi. indumentū in qua alienū. extraneū. p̄grinū. **I**pe em̄ forme sacramentales panis et vini q̄ an̄ habebāt p̄ditiones accitū et inherētis. recipiūt nouū morē multo nobilioz et altioz morē sube. qz p̄ se subsistunt et nullo sube adiūmēto fulciunt̄. **O**ia ḡ in hoc sacramēto dignificant̄. qz panis sit corp⁹ xpi. et spēs ei⁹ modū recipit sube p̄ se subsistētis. **D**ebet igit̄ spēs panis et vini in magna venetātōe et honore et pietate serua

Capitulū LXXV

uari z colli tanq̄ vestimenta vnigeniti filij dei z regis sempiterni.
A Dñic⁹. Ex his pz magna xpi saluatoris benignitas z p̄unda hu-
militas. q̄ ppter nos cibados tā humili dignat⁹ z simplici indumē-
to vestiri. Prīmū induit ē vt nos redimeret veste nre mortalitatis.
scdo vt nos aleret induit se vestimēto panis. Prīmā vestē ipse sibi se-
cit. scdam hō cōponit. Prīmā sumpsit ex utero virginis. scdam in-
duit in sacrificio altaris

De q̄rto sacramēto scz pnie per
quā lapsus a xpi grā xpian⁹ repat⁹ z bñ eē ei restituit ¶ Cap. lxxv.

P Rymūdu. Nūc de sacramēto pnie vtilit̄ pauca loq̄mur. Uī-
demus mi dñice q̄ in vita corpali ptingit hōiem morbū mor-
talē z periculosum incurrere q̄ vitā perimet t̄palē. Pari mō xpian⁹ in
vita spūali p̄t egritudinē hoc ē mortale pctm̄ incurrere. p qd̄ vitam
amittat spūalē. Gratia em̄ cū nō sit de natura liberi arbitrij (qz aliqd̄
ē de grā. aliud natura) iō eā xpian⁹ sponte aut p̄tēnere aut p̄dere p̄t.
qd̄ dū fecerit tūc reuera infirm⁹ efficit. morbidus z mori p̄ximus.
Sicut em̄ mēbrū illud in periculo ē qd̄ influentiā nō sumit a capite
ita xpianus periclitat⁹ dū nō recipit influxū a xpo saluatore. s̄z ē mor-
bidus z moribūdu. Uez quēadmodū corpalis infirmitas medi-
cinis z portioib⁹ curari solet. ita morbi spūitales remedijs spūitali-
bus reformant⁹. Et iō benignissima xpi miseratio p̄tra vicia z pctā
in q̄b⁹ q̄ttidie labimur z ad mortē disponimur sacramētū instituit
pnie. **A** Dñicus Si pnia (vt asseris) ē sacramētū q̄ sunt illa signa ex-
teriora q̄ inuisibile intus grām repitant. ¶ Raymūd⁹ Duo sunt vi-
sibilia signa. Prīmū ē in penitēte. z sunt facta z s̄ba exteriora q̄ fecit
et declarāt id qd̄ occultū ē in corde z inuisibile. odiū scz detestatioqz
peccati. Scdm̄ ē in sacerdote q̄ tenet locū dei. z est ipa absolutio q̄ fit
in isto sacramēto p s̄ba q̄ remissionē exp̄munt pctōz. Ista duo ex-
teriora signa duo inuisibilia intus ostendūt. Nā accusatio in penitē-
te fecit pctōz suoz detestatiōem. z s̄ba sacerdotis q̄ sunt. absolutio te-
zē. fecit pctōz remissionē. Ad culpe em̄ destructionem duo sunt ne-
cessaria scz pcti remissio quā tribuit de⁹. z pcti detestatio quā sibi as-
sumit hō reus. Primo igit̄ tenet peccator q̄ vult veniā z grām mere-
ri dolere. trisari. gemere. suspirare. lachrymari. Scdo. qz radit om̄is
pcti ē mala volūtas. iō ad destructionē pcti necessario opz vt hō p-
ponat firmissima volūtatē nūq̄ se vltra velle deū offendere. Tercio
vt ex ymo cordis hō cognoscat z fateat⁹ se in deū sua malicia deliq̄sse.
A Dñicus. Male igit̄ penitet q̄ vel fatū vel deū accusat s̄ pacto cu-
piens sua scdera palliare. instar ade q̄ sub folijs latitās facin⁹ suū in-

Nota quō pe-
nitētia ē sacra-
mentū

Nota p̄ditōez
vere penitētis.

Dyalogus Sextus

deū reorſit. ¶ Raymūdus. Quarto. vt habeat optimā ſpem ab idul
gētiffimo patre deo ſe poſſe ⁊ veniā ⁊ grām pmereri. ne more iude p
ditoris dolens penitensq; deſperet. Quinto. neceſſe ē eū nō ſolū pctm̄
o diſſe ac deſtari. ſ; etiā cunctis virib; illud ipugnare. pſeq. pmerere
et intꝝ fouiſq; ore ⁊ corde acriter accuſare. ⁊ modis oib; bto ⁊ facto
deſtruere. alſ veniā nō poterit emereri. ¶ Dicitꝝ. Merito id qdē. Nā
pctm̄ cū ſit acerrimꝝ ⁊ neq̄ſſimꝝ hois inimicus ſepans eū a deo ⁊ ab
oi bono. ⁊ obligās eū tormēto ſemꝝ eterno. idcirco ſummo conami
nie dꝝ ſe ꝓtra illud hō robuſtꝝ erigere. ⁊ ſub pedib; pietū ⁊ oppſuꝝ
crudeli aīo ſtragulare. S; tu q̄lo vltra pſeqre. ¶ Raymūdꝝ. Pctm̄
cū ſit etiā inſidiator occultꝝ ⁊ dā ſp moliat inſidias. cupit em̄ ſe cela
re. operire. oculere. ⁊ qz inimici hois domeſtici eiꝝ. iō neceē vt p con
feſſionē pdat. reuelē. vt appareat ꝓfuſio turpitudinis eiꝝ. Nō po
tes illi hoſti tuo durꝝ indicere bellū nec acioꝝ inferre ꝓfuſionē q̄ ſi
illū (dū latere voluerit) pdideris. ⁊ vituperijs ⁊ trumelijs dignū ſa
cerdoti mōſtraueris. Supbū em̄ ē oē pctm̄. ⁊ iō maxime ab illo re
clinat a q̄ ſe manifefari cerni ⁊ haberi ꝓceptū. Eſt ꝓterea receptiū
et fraudulentū. ⁊ iō vt deceptor ⁊ falſarius accuſari dꝝ iudicari ⁊ pu
niri. Debet igit poni in iudicio ⁊ ꝓtra eū ferri ſnia. vt cū iudicat ceat
ꝓdēnatus. exploſus. irriſus. Dūc igit tererimū hoſtē cū taliter hō
fuit pſequuꝝ ⁊ illū a ſe ꝓiecerit ⁊ occiderit ſtatim ꝓtute ſacramenti
pn̄ie redit ad pacē dei ⁊ in amicitia xpi. ⁊ accepta oim pctōꝝ ſuoz re
miſſione grām recipat quā amiſit. Certe iā vides quō hoc ſacramē
tum opat etiā bñ eē aīe. qz veniam tribuit ⁊ grām refundit. Vides
qz quō pn̄ia ſit ſcda tabula poſt naufragiū. ⁊ ſcda ſcala poſt bapti
mū. p quā xpianus collapſus itez aſcēdit ad xpm̄. In q̄ ſcala ſt tres
gradꝝ ſcꝝ dolor cordis. ꝓfeſſio oris. ⁊ ſatiffactio opis. ¶ Dicitꝝ. In
finita nūc apparet xpi dulciſſima miſeratio. q̄ hoī ſe ꝓtenti ⁊ gra
nem iniuriā facienti tale ꝓtulit recōciliatōis anſidoriū. tale ſuoz
vulnez remediū. Dūc ſumma dat hoī pctōꝝ ſecuritas. cū videt ſe
ab eo q̄ offenſus ē in grām pacēꝝ vocari. ¶ Raymūdus. Dūo ne
ceſſe fuit xpiano peccati talē clemētie manu ꝓcedere. ne ꝓpter ima
nitate ſui reatꝝ aliq̄tiens deſperet. Multo em̄ grauiꝝ ⁊ ꝓfundiꝝ ca
dit poſt baptiſmū ⁊ acceptā tantā xpi grām q̄ ante. ¶ Dicitꝝ. Dio
te vt aliquātis id mihi rōnibus demonſtres.

Quō hō xpianꝝ multo periculoſiꝝ

cadit poſt acceptā xpi grām qz aī

¶ Caplin. lxxvi.

Raymūdus. Dicitꝝ ſupra qz qñ ꝓmus parcs cū ſua ſobole a
ſtatu in q̄ illū deꝝ creauerat reſceſſit. ſtatim in aliū ſtatu colla
pſus ē. Cadēs em̄ a deo ⁊ a ſtatu optime nature cecidit in ordinem

Capitulum LXXVI

Iusticie obligās se pene tpali atqz ppetue. **P**ari mō hō xpi sanguine et baptisimū atē renat⁹ dū recedit ab hoc dignissimo statu in ordinez cadit iusti iudicij. Et tāgo grauioribz supplicijs ē dignus q̄to maiorā sunt sacramēta q̄ p̄tēnt. **P**reterea sicut multo difficili⁹ dē hō minē redemit q̄ p̄didit. p̄didit em̄ sine labore. s; vsqz ad mortē fatigatus ē dū redimeret. p̄buisit mihi inq̄t labore in p̄ctis tuis. iō multo infelici⁹ delinq̄t q̄ ingrat⁹ p̄tēnt se redēptū q̄ p̄ditū. **T**ercio. peccans an̄ baptisimū in solū delinq̄t creatorē. s; q̄ ingrat⁹ post baptisimū tā peccat. creatorē offendit et redēptorē. atqz hoc mō et culpa geminata et pena. **Q**uarto peccat etiā in totū corp⁹ xpi misticū qd̄ ē ecclia scōz a q̄ ipse diuidit et vnū de xpi mēbris abcidit. **Q**uinto. sicut p reparatione hoīs lapsi necē fuit deū hoīem mori. ita necē ē ad reformā dū hoīem scōdo lapsum post baptisimū rursūm iesum xp̄m occūbere qz p̄ctm̄ destrui nō p̄t nisi morte filiū dei. **D**ñic⁹. **S**z nuq̄d xps itez d⁹ crucifigi tā facit⁹ imortalis. **N**unq̄d nō vna mors sua sufficit ad totā orbis exhauriēda p̄ctā. **R**aymūdus. Sufficit eq̄dē. s; totiens xps mistice imolat⁹ q̄tiens in expiātōnem scelerū n̄roz mors sua humili memoria reuocat. **Q**ui em̄ peccat rursūm sibi dei filiū occidit et nō p̄t hū⁹ sceleris veniā p̄mereri nisi xpi mortē itez reuocet et passionē suā in memoria portet deuotōe. cōpassione. fide. **Q**d qz paucissimi faciūt. iō p̄ctm̄ regnat. et p̄nia oīs euacuat. **M**ors em̄ xpi sup̄at oīa p̄ctā et expiat vniuersa. dū hō eā sibi applicat p̄ memoriā p̄nia mediāte. qd̄ dū fecerit ita illō gratū accipit xps dñs tāqz si ipse eā p se mortē ptulisset. atqz hoc mō regenerat. renouat. rebaptizat. nō v̄dis baptisimatis qd̄ iterari nō p̄t. sed roseo sanguine agni imaculati xpi. **D**ñicus. **C**ū em̄ in hoc lapsū post baptisimūz hō teneat non solū intus grauius ingemiscere. s; etiā p̄dignā suis malis foris penitentia agere. cūqz ipm̄ p̄ctm̄ sit infinitū et eternū. eo q̄ in deū optimū cōmissum sit. q̄ ē ifinit⁹ et interminabil. quō poterit hō fragil⁹ et mortalis huiuscemōi p̄niam ad vngūē vsqz p̄plere. **Q**uō poterit hō finitū rē infinitā terminare. **R**aymūdus. **I**n q̄lūet p̄ctō mortali tria op̄z aiaduertere. **P**rimū ē ipa offensa et p̄tēptus dei. **S**cōdo ipa opis neq̄cia q̄ penit⁹ inordinata ē et fieri nō d; **T**ercio est id qd̄ ē in p̄ctō volūtarium. q̄ sunt p̄sensus. delectatio. et rei pessime cōplacētia. **H**ec duo vltima sicut finita sunt et terminū h̄nt. ita et penā merētur tpalē et terminabilē. **S**z illud p̄mū p̄niam exigit infinitā. **V**ez quia oīs culpa solui p̄t p̄ displicentiā tanqz p̄ suū dñū. iō si hō cepit detestari ex aīo malū qd̄ fecit. et assumere dolorē infinitū. p̄ infinito ofsenso deo culpe et pene ppetue veniā obtinebit. **D**ñicus. **A**d huc p̄manet qd̄ q̄rebā. **Q**uō q̄s poterit accipe displicentiā ifinitā. nunq̄d ad ip̄sibile nos obligat de⁹. **R**aymūd⁹. **N**ō te obligat de⁹ s; tu

Tria sunt in q̄
libet peccato

Dialogus Sextus

capm. noli peccare et loq̄ge a te erit obligatio ista infinita. **S**z agnosce nūc q̄ sit hōi lapsio xpi miseratio necessaria. Nā qz hō miserat⁹ nō p̄t in inensum dolere nec culpā infinitā destruiere. ideo illi progat passionē suā miserator xps. q̄ cū sit infiniti p̄ci facile culpam submittit infinitā. Et ideo mors xpi iuncta cū hōis p̄nia culpā destruit pur ē offensā dei. **U**ez qz culpa ē etiā inordinata et volūtaria. iō debet ei pena tp̄alis iuxta q̄litate culpē. et hec reservat iudicio sacerdotis si ē occulta. vel publici iudicis si ē manifesta. **D**ñicus. Dinc pulcre apparet q̄ necessariū sit p̄nie sacramentū. in q̄ facta occulta cōfessione tale secretū iudiciū celebrat. **S**z rogo nunqd post factā pdignā p̄nitentiā hō xpianus p̄stine redditur sanitati.

D sicut baptismus dimittit

liq̄as p̄mi lapsus in carne. ita p̄nia relinquit reliq̄as sc̄di lapsus in aīa et quō xpianf.

¶ Capitulum. lxxvij.

Raymūdus. Dicā tibi ad tuā questione quod te scire oporteat. **S**icut se hz baptismus ad p̄mū lapsus. ita se hz p̄nia ad sc̄dū hz baptism⁹ derelinq̄t reliq̄as in ipa carne vt supra patuit. ita et p̄nia relinquit nōnullas reliq̄as in aīa. **A**gnosce itaqz q̄ post p̄peratū peccatū duo remanēt etiā ope trāseūte. scz offensā seu iniuriā dei cui annectit obligatio tp̄alis et p̄petue pene. **A**lter. dispositio et inclinatio ad silem neq̄ciā p̄perandā. **A**c̄ em̄ hūani eā hnt p̄ditōem q̄ sp̄ uā in mente relinquat imaginē. ac p̄ hoc dū malū crebro iterat nascitur q̄dā consuetudo volūtaria malā opatōez delectabil̄ p̄summādi. **D**oc gētilis poeta cōsiderās ita canit. **S**z qz delectat veneris decerpere flores. dicim⁹ assidue. cras q̄qz fiet idē. **I**sta aut̄ inclinatio seu habitatio viciū q̄dā ē in aīa generatū. et hoc reliq̄as dicim⁹ pctōez. **I**n oī quippe pctō sit auersio a deo. et p̄uersio inordinata ad creaturas. et istud totū vocat̄ mortale pctm̄. qz aīam mortificat et penis destinat sempiternis. **U**ez dñ hō auersus ad deū p̄ p̄niam redit. tollit q̄dam mors aīe et pena gehenne. manēt tñ p̄pter crebrā quā habuit in creaturis delectatōem q̄dā reliquie q̄ aīam egrā. languidāqz relinquunt vt nō possit tota p̄tute in amorē sui assurgere redēptoris. instat ei⁹ q̄ cura alicui⁹ medici de portis mortis abstractus adhuc iacet valitudinari⁹ et infirm⁹. eo q̄ nondū mali corpis humores purgati sunt. **D**ñic⁹. Placet app̄me qd̄ dicis. **S**z he reliq̄e q̄ medicina poterūt q̄so purgari. **R**aymūdus. Tria sunt optima remedia hōi oca⁹ res purgenē. **P**rimū ē. crebra. volūtaria. fidelis. et verecunda confessio. que q̄to fuerit frequentius cū genuitū repetita. tāto efficac⁹ medelaz egro cordi largit̄. **S**c̄dū ē deuota eucharistie manducatio. **N**ā ep̄

Nota h̄ de peccatorz reliquijs

Nota quōd reliquie purgantur.

Capitulū LXXVII

he reliquie viciose impedunt aiam ne possit in xpm p amore affurgete
 re (parant em pignis frigidisqz humoribz) z qz sacramentū eucha-
 ristie ē sacramentū amoris z ignis. z cibz ardentissime dantans. iō
 dū sumit ab aia languere frigida z indevota quicqd illic viciosuz ē
 suo igne cōburit. z inclinātōibz pulsūis e. pulsūis habi⁹ insent op/
 timos z p̄mis longe p̄ranos. **Hoc** mō aia purgat. illuminat. pficiē
 vt tā nō sit qd̄ aī fuerat. **P̄terea** p hoc sacramētū hō maxime vni⁹
 mortz z passioibz xpi. q̄ oīa mala nra cit⁹ expellūt. ac p̄inde hō p̄seq̄
 tur nō solū culpaz veruetā penaz z reliquaz purgatoez. **¶ Dñic⁹.**
Hinc optime liquet qz ex q̄ hō p̄ frequēter cadere in mortale pctm̄.
 iō d̄ se diligēter exercitare in istis duobz sacramētis. **Nā** p̄ p̄niam
 hō resurgit a lapsū z vitā recupat z amicitia dei. z p̄ eucharistia cō/
 tra reliqz vires resumit spūales z fortitudinē ac robur multiplicat
Sz m̄te de tercio remedio aliqd̄ dicit **¶ Raymūdus.** **Terciu** ē vo-
 lūtaria tribulationū p̄fessio. **Tribulatio** em̄ z afflictio retrahit aiaz
 a carnis delicijs a mūdi oblectatōibz. ab inordinatis rerū peniturarū
 amoribz. z tanq̄ in camino ard. ti aiam purgat z clarificat. **Dū** em̄
 q̄si qd̄a flagello cogit ab amore rerū visibiliū recedere arctius z ex-
 peditiuz p̄git in amorez dei. **Porro** amor dei dū fuerit tribulatōibz
 admixtus reddit eas leues. portabiles. volūtarias. iocūdas. merito-
 rias. z supra modū aiam repurgantes. **Atqz** hoc pacto aia roborat.
 illustrat. pficiē. z inflammat. z cū xpo inseparabil vni⁹. **¶ Dñic⁹.** **Nūqd̄**
 ad purificandā aiam sol⁹ sufficit amor xpi. nisi etiā tristissimus iste
 aduersitatū fornax associet. **¶ Raymūdus.** **Nō** vtiqz. **Aia** em̄ hūa-
 na cū habeat liberū arbitriū nō cogit ire ad xpm nec a suis abcedere
 voluptatibz nisi ipa velit. **Et** qm̄ delectatōes aiam ligāt cū sua carne
 iō ipa tribulatio tā oīno necessaria ē. q̄ instar mallei p̄cutiens aiam
 cogat ad xpi amorez p̄perare atqz inherere. **¶ Dñicus.** **Inuētū** sunt ali
 qm̄ nōnulli innocētes atqz optimi viri q̄ magnis sunt aduersitatibz
 examinari. nūqd̄ istis fuit tribulatio necessaria cū nihil haberēt qd̄
 purgaret. **¶ Raymūdus.** **Difficillimū** ē aliquē tā innocentē p̄duce-
 re in mediū q̄ oīno nihil in se habeat qd̄ emūdet. cū in multis deliq̄/
 rimus oēs. **Sz** esto. **Est** tñ sp̄ tribulatio necessaria z ad purgādos
 viciosos affectus vt in penitentibz. z ad tenaciuz aiam xpo glutinā
 dā z firmiuz vniendā vt in innocentibz. **Hoc** igit̄ firmissime obser-
 ua. qz sicut sacramēta sunt aie necessaria ad salutē. ita z tribulatōnes
 sunt necessarie instar ignee fornacis cū suis sollibz vt aurū examinet
 purget. illustret. **¶ Dñicus.** **Libens** assentior sermonibz veritatē **Sz**
 dicit̄ mihi. cū multi hinc exeant nouiter penitentes. z qbz certū ē qz
 nondū ad purū excorerint scōriā pctōz. nec ad liqdū scelez suoz re-
 liquias purgauerint. **Quid** rogo de istis in alia vita futurum reuig.

Nota de tribu-
 lationū volūta-
 ria p̄fessione.

Dyalogus Sextus

Nota de purgato-
rio igne

Nunquid dānabunt. **S**unt penitētes. nūquid ad gloriā trāfferentur
Sz adhuc sunt in reliquijs z secibz suor scelerū pfluētes. **R**ay-
mundus. **A**cce hec questio tua cogit nos oīno post hanc vitā locuz
ponere purgatorū. **C**ū em culpe debeat plena punitio. **S**z q̄ppe exigit
diuina iusticia) iō oīs aīa q̄ nō ē in hac vita sufficienter punita anq̄
transcat in p̄soriū dei. z illā serenissimā oīpotens faciē possit aspice-
re necē hz in alia vita puniri. tribulari. atqz ita purgari. **C**lez qz di-
uina iusticia ē in summo gradu iustissima z seuerissima z malozum
districissima p̄secutrix. iō mala q̄ p̄ semetipm deo punit post hāc vi-
tam tanta aiaduersione penaz plequit vt nulla mens id possit aliq̄
tenus cogitare. **I**dcirco illa aīa q̄ sufficienter nō purgat in curia mise-
ricordie dū hinc exit cadens in manū iusticie amarissima expiet tor-
menta oībz huius mūdi acerbitatibz grauiora. **E**t quāto p̄fundius
trāseuntū rerū delectatōes in aīe medullas penetrauerint. tāto ad in-
fricatōe. **E**t qm̄ oīs purgatio fit p̄ suū p̄sū. iō sicut aīa ē in blandia
voluptatibz inq̄nata. ita acerbissimis ignibz expurgabit. nō tñ sine
amore dei in aīa exite sine q̄ nulla tribulatio eē pt salutaris. **A**du-
cus. **O** quāto satius q̄to facili⁹ eēt hōi in hac vita sua delicta mūda
re q̄ illis intolerabilibz supplicijs infeliciter referuari. vbi ē z crucia-
tus amarior. z pena p̄ductor. **S**ed nos ceci vecordesqz stutē p̄nie
vite huius dissimulantes aut nescientes eam vsqz in aliam vitā non
sine maximo dispendio nostro differimus.

Que sunt illa q̄ possunt inducere

re hoiem lapsū ad penitentiā

¶ Caplin. lxxviij

Raymundus. **C**lez tu dicis. oēs ad p̄niā segnes sumus eo q̄
ignoremus magnitudine stutis ei⁹. **C**ū si nō tibi videt ipoz
tunū. introducā breuiter aliq̄ incitāmēta q̄ hoiem dirigāt ad p̄niāz
Aduicus. **Q**ueso vt id oī feceris. **R**aymundus. **P**rimū qd̄ hō
minē p̄uocat ad p̄niā ē. q̄ ipā p̄niā supra modū placet altissimo
deo. **N**ā cū deo nihil aliud delectat q̄z ipam p̄niā maliciā. eo q̄ supra
ceruice p̄tra deū rebellē se engit. idcirco is summe venit in grāz dei q̄
toto corde. ore. atqz ope p̄ctm̄ impugnat. p̄fundit. destruit. explo dit.
Atz iō p̄niā spūs tribulati ē acceptissimū sacrificiū deo z suane
fragrans in aspectu ei⁹. **S**cdm̄. p̄ p̄niāz hō nō solū placet deo. sz etiā
vniuersis amicis dei. **Q**uia gaudiū fit angelis dei sup̄ vno p̄ctore pe-
nitentiā agēte. **T**ercū. hō p̄ p̄niā q̄ erat penit⁹ destructus z p̄ditus
et eterna morte pemptus. repat. viuificat. saluat. z se suo cū gaudio
restituit creatori. in eū finē dirigendū ad quē p̄dit⁹ z receptus fue-
rat. **Q**uartū. p̄ p̄niā hō p̄tingit ad visionē. dei summi dei. eterui dei.

Capitulum LXXVIII

Penitētia em̄ est p̄cipuū atq; optimū quo cor hoīs mūdāf q; solū
p̄t videre deū Ideo b̄n̄ mūdo corde. ipi em̄ deū videbūt. **Quintum**
maxime inducere nos d̄z ad p̄niam oculus diuine circūsp̄ctōnis q̄
oīa secreta hoīs intuef. Debet igit̄ summope p̄timefcere ne teneat in
corde suo inimicū dei. ne ip̄z hospitet. nutriat. diligat. defedat. **Quis**
hoīm in regno hyspanie aunderet hospitiō recipe z enutrire capitalē
aduersariū regis ip̄o p̄nte. vidēte. tradicēte. q̄s aunderet ingredi do
mū regis z portare atq; obijcere oculis ei⁹ imaginē depictā inimici
sui. **Quis** rursus tā ingratus aunderet viuere de mēsa regis. z ip̄o sciēte
alere in de hostē suū. **Pertimescat** igit̄ hō pctōr ne si deo vidēte hostē
suū hospitiō cordis receperit vltionē expiat amarā z cū ip̄o hostē in
abyssum rotē inferni. **Dominicus.** **Quis** nō miref indulgētiā dei
clemētiā q̄ videt nos h̄tidie suos hostes hospitiō recipe amare. nu
trire. defendere. z tñ dulcis miserator p̄cat nob̄. z insup nos fouet. de
fendit. p̄tegit. **Nos** suis fauemus inimicis. z dyabolo suasozi p̄niam
citer inherem⁹. ip̄e nos expectat. puocat. z ad veniā clemētē inuitat.
Raynūdus Sextū. ad p̄niam nos inuitat iustissima z acerbissi
ma pctōz punitio. q̄cqd aut corde aut voce aut ope peccauim⁹ n̄cē
ē an̄ dei hoīs tribunal examinari. examinari hō districtissime puni
ri. **Septimū.** ad p̄niam nos puocat certitudo mortis z hore mortis
incertitudo. **Jo** hō pctōr multo ē omī amēte ac furioso temētior q̄ in
tāta ambiguitate z incertitudine labilis vite. aunderet ad vnā horā in
suis sceleribz p̄manere. exponēs se infelix eterne mortis piculo. **Octa
uū.** ad p̄niam nos impellit p̄ciosa mors xpi z roiens sanguis eius q̄
in remediū pctōz effusus ē. **Hec** mors h̄c sanguis illi nō p̄derūt in
grato q̄ p̄niam agere p̄tempserit. q̄ clamātē xpi sanguinē z ad grām
inuitatē surda aure trāserit. cui eterna damnatio verissime manet z
suppliciu sempiternū. **Dñicus.** **Stupēdū** p̄fecto ē quō possit hō
vltra suū diligere pctm̄ p̄ quo de⁹ z mortē p̄tulit z sanguinem fudit.
Quō p̄t seipm̄ p̄ferre malū q̄ nullas extra se res vult h̄re corruptas.
nō domū. nō vestē. nō vxorē. **Quid** tā morte dignū q̄ aiām eter no
victurā cōtēnere z res cito pituras amare. terrena sectari. z celestia ne
gligere. extra se oēm operā imp̄edere. z ad seipm̄ nō semel introsum
aduertere. pulcre oīa foris disponere. z inter nū decore p̄ nihilo h̄re.
aliāz rez dāna reformare. z p̄pos defect⁹ inemēdatos dimittere. ab
alijs iusticie debitū exigere. z nullā sibip̄si iusticiā progare. a nemine
noceri velle. z seipm̄ p̄tinne iugulare. alias res oēs velle cognoscere.
et seipm̄ nolle respicere. **Sz** cōprimo zelū meū. tu vero ad alia q̄ re
stāt sacramēta progredere.

De quinto sacramēto quod est

MD i.

extrema vinctio. p qua das hoi bn esset gra **Capitulu. lxxij**
Raymūdus Post sacramētū pnie (de q nūc satis diffuse locuti
 sumus) sequit extreme vinctōis sacramētū. p qd hō recipit bn
 esse. qz disponit ⁊ pparat ad scām sanitatē ⁊ vigore spūale. Curat
 em hec vinctio oēm lāguorē ⁊ morbū aie. ⁊ reliqas oēs eliminat. ⁊ nō
 nūqz etiā corpis egitudines sanat. **¶ Dñic⁹.** Sz quare vocitat hoc
 sacramētū vinctio extrema **¶ Raymūd⁹.** Quia extremo vite tēpore
 hoi infirmāti ⁊ mori incipiēti tribuit. Et q em necē est hoiem hinc ee
 tre. ⁊ ad eternā requiē quā p pniām meruit pficisci. ⁊ qz aia a sua car
 ne grauat. trahit. inficitur. maculat. ⁊ debilitat. id indiget nouo vi
 gore vt in tā graui agone mortis nō succūbat. nō titubet. nō desperet
 sz magis in dei amore roboret ⁊ xpi desiderio copulet. Duo q ppe pci
 pua sunt q aiam impediūt ne recto tramite puolet ad deū. vnu ē debi
 litas qdā ex pctō derelicta. aliud ē ogeries multoz venialiū pctōz q
 tidie exaggerata. Propter hec duo mala remouēda das extrema hec
 vinctio p quā aie debilitas roborat ⁊ pctm oē veniale diluit. ita tñ si
 deuote illā vinctiōē hō recepit ⁊ mētē snā ad deū puerterit. **¶ Dñic⁹**
Tūc qso paucis ostēdido qd hec visibilis vinctio interiorius opetur
¶ Raymūdus. Sicut exterius vides qdā fieri medicatiōem cum
 oleo in egrotatis corpe. ita fecit q introsum aia p dei grām curat. et
 vt ad celū vel ocius euolet roborat. Preterea. ex q mors ingressa ē p
 fenestras nras. id fit vinctio in septē corpis ptibz. Ungunt em oculū
 aures. nares. man⁹. pedes labia. ⁊ renes. vt fecit ipam aiam h sacro
 disponi ad plenitudinē sanitatē delectis pctis oibz q his septē corpis
 ptibz pmittit. Preterea sicut oleū nō mixtū nitidū est ⁊ serenū. ita
 hec vinctio q fit simplicia oleo psciētā hois mūdā facit ⁊ dei grā reful
 gētē. **¶ Uex.** qz p h sacm fit curatio venialiū pctōz. id nō das puulis
 q ignorāt pctm. Et qz in h sacro requit deuotio sursum leuās. id non
 dz dari nisi q deuote id postulāt mētē ad supna porrecta. At qm das
 p modū curatōis. id nō tribuit nisi multū infirmātibz. vt exterior qsi
 medicatio interiorē aie medelā fecit. **¶ Dñicus.** Cū p hmōi vinctiōē
 corpalis infirmitas raro adiuuet. qre h tali signo qd falsum videtur
 res verissima demōstrat. **¶ Raymundus.** Licz tali vinctōe morbo cor
 pore nō sanat. nō tñ ppterea signū ē falsum. qz nō das ad corporeā
 curatōem. sz vt fit signū. q sicut oleo corpus egrotū pungit. ita egra
 intus aia spūstū crismate inorat p qd ipa roborat. vegetat. alieniat
 trāquillat. letificat. ⁊ vt moribūdi corpis molestias fortiter pferat
 solidat. Hinc nūc breuiter aiaduerte inter pfirmatōem ⁊ istā vinctio
 nē pulcrā dnam. Cōfirmatio pficit in oleo ⁊ ballāmo. vinctio aut in
 oleo solo. Illa in sbis fit indicatiuis. ista in sbis depectiuis. Oratio
 em eguis necāria ē morituris. ⁊ ad dei terribile iudiciū migraturis

Nota qd hec
 vinctio iterius
 operat

Capitulum LXXX

Præterea illa fit signo sc̄to in medio fr̄ontis. ista in septē corpis p̄st̄o
Illa dat̄ t̄p̄e sanitaris. ista aut̄ t̄p̄e male valitudinis. Illa ⁊ adultis
dat̄ ⁊ p̄nulis. ista solū dat̄ adultis. **Dñicus.** Breuē admodū ser-
mone sufficiēter hui⁹ sacramēti fr̄uit̄ atq; necessariā vtilitatē expli-
casti. vt merito ois q̄ in mortē v̄get̄ illud debeat toto corde deuot⁹ ex-
poscere. recipe. cōplecti. quo reliq̄e leuant̄. venialia dimittunt̄. aīa ro-
borat̄. ⁊ ad ingressum regni celestis coaptat̄

Sexcū sacramētū est ordo per

q̄d charact̄ ip̄m̄is sp̄ūalis pt̄as̄ sac̄ra salutis ministrādi **Capitū. lxxx**

Raymundus. Sicut iā satis aiadheristi q̄ ista sacramēta que
nūc tractauim⁹ sunt hōi lapsō nccaria. ita nccariū est aliq̄s eē
hoies q̄ hec possint sacramēta p̄ficere ⁊ ministrare **Uex** qz hec sacra-
mēta sunt xpi. ⁊ nullus pp̄ria auctoritate p̄t res alienas disp̄sare.
iō nccē est vt xps ordinet viros aliq̄s q̄ sua possunt sac̄ra hoib⁹ in cōe
distribuere **Est** igit̄ nccaria pt̄as̄ in tertis disp̄sandoz sacramētoz
xpo dño id largiēte. id ordināte

Dominicus Dinc ego duo eē ne-
cessaria hoib⁹ ad salutē intelligo **Primū** ē ip̄a gr̄a p̄ qua regenerant̄
et p̄ficiunt̄. sc̄dm̄ ē hui⁹ gr̄e p̄ sacramēta ministrādi officiū **Et** in his
duob⁹ totū d̄ssit̄ hūane salutis p̄plemētū **Sicut** em̄ ad generatō-
nē hois p̄currit̄ deus creator ⁊ hō genitor (hic nempe carnē admini-
strat ⁊ de aīam)

Ita in hois regeneratōe p̄ sac̄ra q̄ res s̄z visibiles cō-
currūt etiā de ⁊ hō. nā hō admistrat corp̄ale sacramētoz substātiā. ⁊
deus inuisibilē gratiā **Sacramētū** em̄ tenet modū corp̄is. ⁊ gratiā ē
sicut inuisibilis aīa **Et** sicut in naturali generatōe pater hō corpus
tribuit. s̄z aīam donare nō p̄t. ita pt̄as̄ ministrādi res sacramētoz vi-
sibiles dari potuit hoib⁹. s̄z pt̄as̄ gr̄am creādi seu p̄ferēdi penes solū
residet saluatore **Sz** quare h̄ sacramētū (de q̄ nūc agim⁹) vocat̄ ordi-
nis sacramētū **Raymūd⁹** In isto sac̄ro q̄dā gr̄adis auctoritas et
honoris pt̄as̄ aliq̄b⁹ viris tribuit̄ qua supra ceteros hoies alti⁹ ele-
uant̄ ⁊ q̄busdā gradib⁹ attollunt̄ **Ubi** aut̄ ē vnus altero sup̄ior illie
ordo sit necesse est. q̄ inter xpianos vnū attollit sup̄ alterz **Sicut** em̄
oīa mēbra hūani corp̄is in hoc veniūt q̄ viuūt. q̄ calēt. q̄ nutriunt̄
q̄ mouent̄. lōge t̄n differūt penes officia singulis distributa **Ita** oēs
xp̄i fideles in fide. sp̄e. ⁊ charitate p̄currit̄. s̄z dignitatis pt̄as̄ vnū ele-
uat̄ supra aliū **Et** iō xpianā gentē in duos nccario p̄p̄os subdivi-
dim⁹. vn⁹ s̄z layci. ⁊ vn⁹ clerici **At** qm̄ clerus distributōe sacramēto-
rū xpo p̄xime appropinq̄t. iō ē laycis dignior. sublimior. nobilior

Dñicus Intelligo ordinē. cupio t̄n nosse q̄re hic ordo dat̄ p̄ mo-
dū sacramēti. ⁊ an h̄ sacramētū recipiēti gr̄am largiat̄ **Raymūd⁹**

Et q̄ sacramētoz ministri d̄nt ab alijs separi ⁊ attolli. iō necessariū ē

Duo s̄z hōi ne-
cessaria ad salu-
tem

Quo ordo sit
sacramētū

vt hoc fiat p aliqua signa manifesta. **N**ā sicut xpian^o dū sepas p bā
 ptimū a nō xpiano recipit caracterē in aīa indelebīle. ita dū hō xpī
 anus accipit tā grādē ptātē sup ceteros vt possit sacramēta pficere ⁊
 pfere impmit ei caracter imortalis p aliq signa manifesta. atqz iteo
 opmit vt tal ptās p modū largiat sacri. **D**ñicus. S3 nūqd ille ca
 racter ipressus dū ordo pfert gra dici d3. **R**aymūd^o. Licz ille cara
 cter sit res inuisibil^{is} aīe impssus. nō tñ ē gra. s3 est qdā spūalis ptās
 a xpo collata q̄ in eternū deleri nō p̄t. **N**ā qz alij xpiani assimilāt xpo
 p gram. iō optzyt vltra hāc grām quā etiā isti in alijs sacris recipi
 unt aliud qdā ipis in aīa impmat p qd sup alios eleuet ⁊ xpo pro
 pinquus p̄ent. **I**dcirco q̄uis hmōi hō pdat gram sibi collatā nō tñ
 iō pdit hāc inuisibilē ptātem. q̄ illi vt caracter indelebīle p̄enerat.
Nota characte
 rē ordinis inde
 lebilem. **D**ñicus. S3 quō p̄bas rogo q̄ ista ptās nō possit amitti. **R**ay
 mūd^o. Ista ptās ministrādi sacra nō dat his q̄bō dat p̄pter seipos s3
 p̄pter alios q̄bō necē ē ex sacramētis accipe gram. iō optzyt et̄ hī mī
 nistri suā gram peccādo pdāt. nō pdūt tñ indelebīle ptātē. **P**reterea
 si cleric^o possēt suā amittere ptātē. dāna marīa xpiano pp̄lo pueni
 rēt qz oīs tūc salus vel pditio ad bonitatē vel maliciā p̄deret sacra
 donātis. essetqz nimis ifelicī nre puissimū sanitati. **P**reterea ordo sa
 cerdotal^{is} q̄ ē inter oēs p̄ncipalior magnā h3 cū libero ar. ⁊ cordiā. **N**ā
 sicut libez ar. ē imortalē. ita ⁊ sacerdotiū. **E**t sic li. ar. etiā si fuerit cor
 ruptū ē tñ naturalr̄ p̄re ceteris creaturis deo p̄xim. ita ⁊ sacerdos q̄uis
 sit viciōsus ⁊ sceleribō plenus. in ptātē tñ q̄ fungit sp̄ p̄manet xpo p
 pinqu^o. **N**ā exq̄ sacerdos nihil grē in aīa tribuit. s3 foris sp̄cō visibi
 les administret. iō sua vel bonitas vel malicia nihil efficit ad sacri vir
 tutē. ita tñ dū faciat sicut fieri xps iustituit. **Q**uēadmodū em̄ hō eque
 generat siue sit bon^o siue sit mal^o. ⁊ de^o eq̄liter aīam donat. ita bonitas
 ⁊ malicia sacerdotis nihil ipedit qn de^o optim^o sp̄ det grām sacramēt^o
Dinc etiā p3 q̄ hō aliq̄ xpianus a sua grā relapsus p̄t nihilomin^o
 recipe ordinis sacri. qz nō p̄regrit bonitatē p̄sone. s3 solū sufficit q̄
 sit xpian^o. **D**ñic^o. Quātū ego p̄sideo ptās q̄ in sacro ordinis pfert
 sicut hōis grām nō exigit. ita etiā nemine meliorē reddit. **P**uto tñ q̄
 hmōi mīnister sic ceteros aīcedit altissima ptātē. ita etiā d3 magna
 scititate p̄cedere. qz als tā magnifica sacra nō poterūt ab eo digne mī
 nistrari. **R**aymū. Recte arbitraris. **Q**ui em̄ res sacrosctās admini
 strat tenet ipe ⁊ scūs ⁊ bon^o h̄t. alioq̄n in suā p̄niciē ⁊ pditōem cla
 borat. **Q**uātū tñ attinet ad sacramētōz v̄tutē nihil officit alijs si ma
 lus ⁊ indign^o fuerit. **D**oc tñ vez ē q̄ si is q̄ ordies recipit fuerit i grā
 copios^o illi grā cumulat. si mal^o fuerit in suā qdē p̄niciē p̄secrat. s3 tñ
 p̄manet p̄secrat^o ⁊ nō magis p̄iudicat sacris q̄ mal^o apothecari^o op
 erans a se pditīs medicinis. **D**ominic^o. **D**inc luccedat^o apparet q̄

Capitulum LXXXI

Es q̄ vult recipere xpi grām in sacramētis nō d̄z ministrātis maliciant̄
cogitare. cū nullā tribuat sacramētis virtutē. nō maḡ q̄ apothecari⁹
q̄ medicinā pficiat. q̄ m̄ nō dat herbis virtutē neq̄ radicib⁹

D sacramētū ordinis principa

liter respicit ⁊ ordinat ad sacm̄ eucharistie ¶ Caplin. lxxi.

Raymūdus. Nūc sup̄est vt breuiter dicam⁹ hui⁹ sacramētū re
spectū. Cū enī certissime p̄stet q̄ sacramētū eucharistie sit sum
mū ⁊ maximū oīm sacramētōz. eo q̄ ibi p̄tineat totus xps de⁹ ⁊ hō
iō sacramētū ordinis ē directo ⁊ p̄cipue respicit p̄tatem q̄ dat sup̄
sacramētū corpis ⁊ sanguinis xpi. ⁊ p̄pter hoc est p̄ncipalr̄ institu
tum. Et q̄ hui⁹ p̄tatis gradus ē vltimus. iō necē ē ascēsum ad hūc
fieri p̄ alios grad⁹. hoc ē p̄tates alias inferiores donec pueniat ad sum
mū. Tinctoz enī anq̄ ponat in p̄ano crudo vltimū colorē ac nobi
lissimū. p̄mū inferit alios colores min⁹ nobiles q̄ viā faciāt ad colo
rem vltimū. Et iō ad sacerdotiū sex gradib⁹ ordinat⁹ sit sensim ascē
sus. Primus grad⁹ ē p̄tās ostiarij. scōs lectoris. terci⁹ exorciste. q̄r⁹
accoliti. q̄ntus subdiaconi. sextus ē diaconi. vltimus sacerdotis. Et
q̄ tales p̄sone ab alijs distinguunt⁹ ⁊ eleuant⁹. iō optz q̄ sit q̄dā d̄na
visibil. ⁊ iō an̄ oīa tonsura p̄cedit. p̄ quā tāq̄ in signo a laycis separ
tur. Uez q̄ sacerdotiū (vt iā dixim⁹) libero arbitrio p̄pat. iō sicut li
berū arbitriū ē deo p̄mū p̄ naturālē virtutē. ita sacerdos ē sacramētō
eucharistie maxie p̄p̄inquus p̄ p̄tatem sacerdotale. Itē sicut oēs cre
ature p̄ liberū arbitriū ad deū copulant⁹. ita oēs inferiores grad⁹ p̄ sa
cerdotiū sacre eucharistie p̄iungunt⁹. Et sicut hō p̄tinet in se oēs crea
turas. ita sacerdos p̄ter sex grad⁹ oēs etiā xpianos. Itē sicut p̄tās
liberū arbitrij ē supra alias p̄tates naturales. ita natura sacerdotalis
glie oēs sup̄at virtutes sp̄uales. Itē. sicut p̄ p̄mū hōiem quē fecit deus
multiplicauit alios hōies. ita p̄ p̄mū sacerdotē xpm quē de⁹ instituit
alios multiplicauit sacerdotes. ¶ Dñicus. S̄z nunq̄d p̄pter solam
eucharistiā ē sacerdotis p̄tās instituta. ¶ Raymūdus. Nō p̄pter so
lā eucharistiā. s̄z t̄i (vt dixi) p̄ncipalr̄ p̄pter eā. Dñic autē p̄tati iudi
ciaria p̄tās q̄ in sacramētō p̄nie necessaria ē copulat. q̄ nemo p̄t di
cne sumere eucharistie sacramētū nisi p̄us a p̄cto soluat. Et sic fa
cerdos scōario recipit p̄tatem iudicā d̄z absoluedi. que p̄tās clauis
vocat. eo q̄ introuittat hōies ad xpi corpis sacramētū. ad xpiano
rū p̄fortiū. ⁊ ad regnū celoz. ¶ Dñicus. Placet q̄d dicitis. s̄z ē aliō q̄d
dā q̄d me p̄mouet. Cū nullus xpianus possit sibūpt dare p̄tates su
pra sacramētū corpis xpi. iō videt oportere eā ab alio q̄dā sup̄iore
recipere. ⁊ q̄ nō ē p̄cedere in infinitū. idcirco optet s̄sistere in aliq̄ marē
mo sacerdote supra quē nemo sit. ¶ Raymūdus Dixi paulo an̄ oīa

Dialogus Sextus

sacramēta pfluere a xpo maximo sacerdote. Uez qz oportuit illum
ascēdere in celū. iō p seipm aliqs magnos pstituit sacerdotes qbz po
testate pmlit alios epōs et pbyteros ordinādi. et vnu pre ceteris lo
co sui vicariū pstituit q̄ haberet p̄minentia lōge sup̄ alios. in q̄ tāqz
in vno capite oēs xpiani fidelr̄ vniēnt. **Dic ē petri** ap̄ls et oēs sunt
mi pontifices sui seq̄ces. q̄ gerit psonā xpi. q̄ hz vlen p̄tatem et illu
minatā sacramētū ordinis p̄ferēdi et oia p̄ctā penitentiu xpianoz et
oia scelera indicādi. absolūēdi. donādi. **Dñicus** Egisti satis q̄stium
cule mee. Uez qz paulo añ in laycos et clericos xpianū pplm p̄tē
es. iō cogor estimare inter laycos etiā inueniri aliquā ordinis p̄tate
p quā vnus sup̄ altez eleuet sicut nūc in clero demōstrasti. **Videm**
em sup̄ opifices et mercatores eleuari ciuiliū causaz iudices. tū mili
tes. tum barones. tū comites. deinde duces et reges donec venias ad
impatozem qui caput est omnū.

De septio sacramēto qd̄ ē m̄ri monū. p qd̄ dat̄ bñ eē et grā et remediū p̄ p̄ctm ¶ Caplm. lxxxij.

Raymūdus. Si cupis ordinē p̄tatis laycalis plenū agnosce
re legelibrū meū vñ iste trāssumpt̄ ē. nos ad finē p̄perantes
necessarijs tm̄ hic intendim̄ imozari. **Pauca** igit̄ nūc de sacramēto
m̄rimoniū eloq̄mur. Cū dñs deus p̄mū hoiez p̄ditū in paradyso po
suisset. p̄tinuo fecim̄ de sua carne formatā illi in m̄rimoniū copula
uit. vt p̄ hanc p̄iunctōem visibīlē alia copula inuisibīl̄ (q̄ ē hois cū
deo et in q̄ salus hois p̄sistit) mōstraret. **Propter** duas itaqz rōnes
hoc sanxiuit m̄rimoniū. **Una** vt eēt generādis multiplicādisqz
hoibz aptissimū instrumentū. **Alterā** vt eēt p̄iuctōis inter deū et ho
minē visibīle signū. **Uez** vt ista posterior copula hois cū deo p̄fectū
ab hoie notaret. iō duas a p̄ncipio fecit deo mirabiles p̄iuctōes. vnā
qua sociauit aiām cū carne. et ista ē natural. et vna q̄ p̄iunct̄ virū cū
muliere. et ista ē volūtaria et sacramētalis. **Ista** p̄ma p̄iuctio ē signū.
et iō ē sc̄da nobilior p̄ma. **Nā** sicut aiā ē dignior sua carne. ita vir sua
muliere. **Itē** sicut vna aiā vnā tm̄ hz carnē. ita vn̄ vir vnā tm̄ mulie
ren. **Itē** sicut aiā nō p̄t a sua carne nisi morte iterueniente separi. ita
vir et mulier nisi p̄ mortē diuidunt. **Dñicus.** Quātū ego aiā duc
to. sicut p̄ma p̄iuctio ē p̄cipue signū sc̄da. ita ista sc̄da ē signū terciē q̄
ē p̄iunctio aiē seu hūane nature cū creatore. q̄ ē oīm maxima et p̄stata
tissima. sine q̄ incassum cetere estimant. **Nā** sicut caro p̄ aiām. et feia
p̄ virū sublimant. viuificant. nobilitant. ita humana natura attollit
et vehementissime dignificat p̄ copulā federis q̄ creatori p̄iungitur.

Raymūdus. Sicut q̄ due sunt p̄iunctōes visibīles. vna aiē cū

Propter duas
rōnes de m̄ri
monū instituit.

Capitulū LXXXII

carne. et altera viri cum muliere. ita duas nunc quasi copulas spirituales intellige quibus humana natura potest cum deo sociari. Una est instar aie cum carne. et fit per unionem personalem que deus et homo in christo conveniunt in unitate personae. Alia est instar viri cum muliere. et fit per voluntariam personarum dilectionem que etiam sponsa suo sponso salvatori strictis amplexibus copulatur. Et sicut de complexu maris et femine nascuntur filii naturales. ita ex copula christi cum ecclesia filii generantur quotidie spirituales. Et sicut mulier est formata de viro ita ecclesia de christo. Et sicut vir et mulier habent in natura consortium est ita christus ecclesie conformatur per suam humanitatem. Et sicut inter virum et mulierem est summa dilectio et sunt cor unum et anima una. ita ecclesia christum et christus amat ecclesiam. et tradidit pro ea in mortem animam suam. Preterea sicut sponsus ornat et decorat sponsam suam. ita et christus spiritualibus munibus interdecorat ecclesiam. Item sicut sponsus sponsam suam ne lasciviat castigat. ita et christus ecclesiam. Et ut omnia in unum referantur. sicut se habet sponsus ad suam sponsam. ita christus ad suam se gerit ecclesiam. **D**nicus. Pulchra videlicet ad invicem matrimonii comparatio. Sed que ratione obsecro sacramentum matrimonii inter alia non sit testamenti sacramenta numeratur. cum ipsum antiquum sit et non novum. **R**aymūdus. Sacramentum matrimonii sicut a principio fuit institutum ad secundam personam coniunctionem spirituales que fuit inter naturam humanam et creatorem. ita iam de novo debuit institui ad secundam novam copulam que est inter redemptam ecclesiam et salvatorem. Est igitur matrimonium et antiquum et novum sed diversis respectibus. et ideo merito potest cum ceteris sacramentis estimari. **D**nicus. Quoniam igitur matrimonium est nove gratie sacramentum. et omne sacramentum certam dat gratiam et speciale aliquid que homo indiget a divinitore. rogo te ut dicas mihi quodnam est illud adiutorium gratie quod in hoc sacramento christus dominus elargitur. **R**aymūdus. Sicut ipse nosti in matrimonio datur homini facultas et divina institutio ut utatur sua coniuge ad sobolis procreandam. et ex consequenti datur etiam illic gratia cum qua illud convenienter fieri possit. Qui enim recta intentione et ad plurius generationem sacramentum recipiunt matrimonii. huiusmodi etiam gratiam percipiunt contra concupiscentiam carnalem que anima sublevarat a corruptione et nimio libidinis ardore. ut sit ibi copula singularis. copula utilis. et copula inseparabilis. Ex copula singulari nascitur fides que uterque coniugum invicem obligant. Ex copula utili sequitur bonum plerumque ad quod matrimonium est institutum. Et ex copula inseparabili oritur bonum sacramentum. quod est sacramentum spiritualis coniunctionis super memorate. Et sic tria bona generantur ex matrimonio. scilicet fides. ples. et sacramentum. Nec tria bona excusant. imo honestant ipsam copulam carnalem et ipsam copulam concupiscentiam ut actus ille alius turpissimus honestus sit et meritorius. **D**nicus. Magna certe et admirabilis huiusmodi sacramenti gratia. **R**aymūdus. Audi et aliam. Tres sunt in homine inordinates concupiscentie perverse. Prima est que homo luxuriosus sepe multas appetit

Nota duas coniunctiones spirituales.

Nota que gratia datur in matrimonio sacramentum

Nota triplices in matrimonio copulam necessarias

Nota tres peruersas in homine inordinates.

Dyalogus Sextus

mulieres. s; p grām m̄rimonij iste appetit⁹ restringit⁹ vt sit vnica cō
 sorte sua p̄tētus. **S**cōda inordinatio q; hō luxuriolus magis q̄rit in
 coitu siue satisfacere p̄cupiscētie q̄ plem aliquā p̄creare. s; in m̄ri
 monio grām recipit vt magis cognoscat vxorē gra sobolis q̄ libidi
 nis. **T**ercia post cōpletā libidine lolet nasci nauica z fastidiū ex^m mu
 licis quā cognouit. ac tum illā respuit z q̄rit aliā. s; in m̄rimonio
 dat grā z adiutorij vt nullā cupiat extra p̄sortē suā. velitzq; sp cū ea
 inseparabiliter pmanere. **D**ñicus. **O** mensam dementiā dñi salua
 toris q̄ tali sacramēto nris p̄cupiscētijs benigne puidit. **S**ic em ip
 se carnē nos lubricā gerere z sordib; plenā. **E**t iō instituit miserans
 v̄ illicita desideria licitis m̄rimonijs restringant. **S**z nunc paucis
 ostende quō m̄rimonij sit sacramētū. z qd̄ illic ē visibile. qd̄ inuisi
 bile. **R**aymūdus. **I**stud sacramētū instar se h; sacramēti pnie.
 in q̄ nō ē res aliq̄ corpalis **U**erba itaq; a viro z muliere plata p que
 interior ambō; p̄sentis exp̄mit sunt illud totū qd̄ p̄mū apparet in
 m̄rimonio. z interior ipse p̄sentis ē id qd̄ in m̄rimonio fecat. **E**t inde
 causat vinculū obligatorij inter viz z mulierē inuisibile. sp̄uale. qd̄
 nunq; dissolui p̄t. diuina ordinatōe id disponēre. **S**ūt igit tria illic
 p ordinē. scz s̄ba exteriora. interior vtriusq; p̄sentis. z ipm insolubi
 le vinculū. z hoc vinculū ē sacramētū. qz diuinctōes inter dēū z aiāz
 inter xpm ecclesiāq; fecat. **V**irtute huius vinculi vir trāsit in p̄tēz
 mulieris z eōuerso. z tenent sibi mutuo debitū reddere. **S**i voles
 hāc materiā p̄fect⁹ nosse optz te qd̄ iurispr̄iti loquant asp̄icere **N**os
 qd̄ nrm̄ fuit sufficiētē exp̄simus. sil z de sacramētis vltra disputar
 bis sinē statuim⁹. **U**nū sup̄est vt innūcras grās xpo dño hūili cor
 zē dicam⁹ q̄ hūscē p̄ciosissimis sacramētis nos lapsos erexit. xco sū
 biq; recōciliant. de p̄tēte tenebrāz eripuit. grām nobis z bñ eē p̄tu
 lit. z eternā gliaz repromisit. vt de bñ eē grē ad eē optimū glie trāseā
 mus. **D**ñicus. **E**cce hoc postremū qd̄ de optio eē glie tetigisti hā
 ctenus mihi aim suspēsum tenuit. cupiēs vehēmētē agnoscere quō
 eē optimū xps miserator largiturus sit. **H**oc em cōplet z summat
 totū hoīem. **T**u ḡ p tua hūanitate aliqd̄ de hoc ocl⁹ edisferre.

Nota quō ma
 trimoniū ē sa
 cramentū.

De vlt iudicio et ostendit de ne

cessitate vētur cū gnali corp̄m resurrectōe **¶** **R**ap̄lin. lxxiij.
Raymūdus. **F**acere etiā est minime rogares. **N**ō em optz ho
 minē xē q̄ hacten⁹ sp̄ loquuti sum⁹ **D**imittere incōsummatū.
Egim⁹ de hoīs creatōe. egim⁹ de sua repatōe. nūc agendū ē de finalē
 eius retributōe. **T**ripl̄ em opaf xē circa hoīem. scz ipm creando re
 formando. z iuxta qd̄ opatus ē eq̄st̄ime iudicādo. **C**um itaq; sit hō
 opus dē vinnū. nobile. magnificū. z p̄re ceteris creaturis suo p̄ditori

Capitulum LXXXIII

simillimū. ideo nō d̄z incōsummatuſ imp̄fectuſq; manere. **U**ez qz nō p̄t vltimū oſeq̄ finē niſi priuſ opa eiꝯ examinent̄ z iudicent̄. vt iuxta q̄litatē ſui op̄is vltimē retributōis p̄miū ſortiat̄. ſue in eternā penā ſue in gloriā ſempiternā. **I**dcirco nūc necē eſt de hoc vltimo et generali iudicio pauca dicere. z an etiā futurū ſit ceteris rōnib; natu- raliſ; demōſtrare. **D**ñicus **I**ta fac obſecro. ego aures cordis dilige- ter adino uo. **R**aymūdus **I**udiciū vn̄uerſale futurū p̄ ex ipſi; hoīſ natura p̄bati. **N**ā cū hō hz a deo liberā volūtātē. z e op̄ez ſuoz dñſ. iō opa eiꝯ rōne arbitriū ſ; meritoria. z iō etiā iudicabilia. vt recipiāt iudicatē deo vel penā vel gloriā **I**uſtiſſimū certe ē vt q̄ aliqd libera opatōe p̄merit̄ id a deo in integru recipiat. vt def ei poſt lato- rē ſua merces. **D**ñicus. **S**i homo d̄z mercedē ſui op̄is a deo reci- pere. iō manifeſte p̄nſ eſt iudiciū venturū q̄ examinet̄ z iudicet̄ qd p̄ meruerit. **R**aymūdus **I**dē p̄bamus rōne debiti. **B**onis em̄ opib; debet̄ laus fauor z honor. malis v̄o e diuerſo vituperiū ignominia z opprobriū **N**unc etiā op̄ez q̄ opa bona q̄ p̄pter cū ſunt facta tantā recipiāt a deo laudē z gloriā q̄ nō poſſit amplior eſtimari. z opa iniq̄ in iniuriā dei p̄perata tā grandē execratiōem z ſuſionēq; ſortiat̄ qua neq̄at gradior poſſe donari **U**t igiſ hec in ſummo ſiat. necceſe eſt vni- uerſale iudiciū p̄feri in p̄ſpectu oim̄ hoīm z angeloz q̄ norunt in- ter bonū malūq; diſcernere q̄ iuſta opa ab oib; approbet̄. laudent̄. z publice honorent̄. q̄ vero reproba ſunt cū ſumma oim̄ execratiōe ex- plodant̄. exhibent̄. cōfundant̄. **D**ñic. **U**t iſtud fiat qd̄ dicit̄ ne- ceſſe ē oim̄ illic corda z p̄ſciētiaſq; palā cūctorū oculis pateſcere. vt bo- ni cōem mereant̄ accipe laudē. z mali publicā z ſuſionē. **R**aymū- dus **U**ez tu dicit̄. libri em̄. i. d̄ſcie apient̄ z mortui iudicab̄ ſ; ex hīs q̄ ſcripta fuerint in libris. **T**ertio p̄bamus iudiciū futurū ex p̄ditōe op̄ez maloz. **N**ā opa iniqua ſupplicijs puniri debet̄ z ignominijs. **N**ō em̄ ſola pena debet̄ p̄ctis. ſ; etiā apta z ſuſio. cum plerūq; hoīes magis timeat̄ z ſundi q̄ torq̄ri **E**a nāq; eſt oim̄ ſcelez z maloz ope- rum p̄ditio vt celari velint ſemp z abſcondi **Q**uia igiſ nemo mali- gnus vult ſecrētā fraudis ſue nequiciā agnoſci. ideo vt peccata om- nia que nūc ſunt occulta extrema z publica retributione ſeriantur. necceſe eſt vn̄uerſale apparere iudiciū in quo omnia maloz ſurta. fraudes. artes z ingenia tanta claritate cunctozū oculis patebūt vt ſole clariuſ videantur. **D**ominicus **D**a q̄ inſani ſunt q̄z vere ve- cordes qui nunc ſua ſcelera vni homini in cōfeſſione apire refugiūt que in illo tremēdo iudicio tam lucida demōſtratiōe conſuſibili- ter expandētur. **Q**uāto ſatiuſ eſt nūc ea clam prodēdo occultare. q̄z ea poſtmodū cū ſummo rubore palā oſtendere. z oſtendēdo perire. **R**aymūdus. **I**ſtud certe promerent̄ qui hic nolūt vllatenus de

Q vlt iudiciū
ē futurū p̄z hīs
rationib;

pectō cōfundi. ppriā laudē gloriāq; q̄rētes. q̄b; eterna caligo ⁊ p̄su-
sio referuat Quarto pb. amus iudiciū futurū ex gaudiū tristitiāq; na-
tura Necessē est em̄ vt iustus de sua iusticia tā magnifice gaudeat vt
p̄fectius gaudere nō possit. ⁊ impius de sua neq̄cia tā grandē habeat
tristitiā vt ea nō possit maior haberi Ut aut̄ istuc sic fiat necessē ē vni-
uersale iudiciū pmulgari. in quo boni ab oib; laudati summū gau-
diū. ⁊ reprob; ab oib; vitupati eternā tristitiā mereant Quinto. nō
sunt nisi duo iudicabilia. s. opa mala ⁊ opa bona. ⁊ qz p̄traria iuxta
se posita magis ipa clarescūt. ideo est futurū generale iudiciū in quo
oia opa bona p̄patione maloz glorioissime illustrabunt. ⁊ mala opa
p̄patione bonoz extrema p̄fusione sordident ¶ Dñicus. Terribile
est qd loq̄ris. ⁊ qd prauoz hoim possit aios pmouere Sed nunq̄d
hec extrema oim opoz retributio in sola hominis anima fieri debet.
an etiā simul ⁊ in carne

¶ Generale iudiciū oim corpo-
rū mortuoz vniuersalē p̄q̄rit resurrectōem ¶ Capitulu. lxxiiij.
Rhymūdus Diximus p̄cedēti caplo. q̄ generale iudiciū resp̄t
cit humanā naturā. Ad humanā aut̄ naturā p̄tinet ⁊ corpus
et aia Nā sicut est natura corp̄alis tm̄. ⁊ natura sp̄ialis tm̄. ita ē na-
tura corp̄alis ⁊ sp̄ialis simul. Quia igit̄ hec natura est iudicabilis
et p̄miabilis. ideo necessē ē vt in corpe ⁊ in aia iudicet Ut aut̄ hoc fi-
at opoz fieri corpoz omnū resurrectōem. vt sicut aia in corpore ⁊ cū
corpore aut peccauit aut iuste egit. ita etiaz cū corpore recipiat quod
promeruit Et qz illud extremū iudiciū est finalis omnū retributio
ideo fieri debet generalis omnū mortuoz resurrectio Una ergo inse-
parabili cathena colligant ⁊ vniuersale iudiciū. ⁊ resuscitatio mor-
tuoz ¶ Preterea. mortuoz resurrectio est necessaria propter totius vni-
uersi complementū qd ex trib; constituit naturis. Quia igitur cor-
p̄oralis natura tantū. ⁊ sp̄itualis tantum p̄manent in eternū. ideo
etiam opoz vt ex ambob; condita natura suscitata in sempiternū
perseueret Ideo etiā p̄ueri qui ex proprio nihil reliquerunt propter
complementum vniuersi necessē est q̄ cū alijs resurgant ¶ Preterea. aut
nemo aut omnes certe resurgent. Si ergo aliq; iam resurrexit. ar-
gumētum est q̄ resurgent ⁊ omnes. sed christus verus homo iam a
morte surrexit. ergo omnes resurgent qz resurrectio debetur humane
nature. nec est impossibile fieri quod semel iam factū est Sicut gra-
nū frumenti cadēs in terra dum mortuū fuerit ⁊ reuixerit multipli-
cem fructum affert. ita x̄ps mortuus ⁊ suscitatus innumerabile cor-
poz resurrectōem operatur. Ita aut̄ resurrectio neq; in x̄po facta est
virtute humana. neq; in nobis fiet s; potestate diuina. ¶ Dñicus.

Capitulum LXXXV

Sed quali in corpe mortui resurgēt Raymūdus. Qui membra sunt xpi re'urgēt xpo simillimi. in corpe luado. agili. impassibili & immortalī Qui autē xpi sunt aduersarij. dissimiles valde xpo resurgēt in corpe tenebroso. pōderoso. grosso. passibili. s; immortalī vt viuāt & vranē & sentiāt sp̄ **L**ū em̄ deus causaq; resurrectōis p̄stitit in merito vel demerito hoīs qd̄ sp̄ etiā moriēte hoīe pmanet immortale. Ne ḡ cassa & inania sint humana merita & ne vacuū appareat in vniuerso necesse ē futura vera corpm̄ resurrectio. ¶ **D**ñicus. Quid hic origeniste dicturi s; q; carnis negāt resurrectōnem. asserētes oēm corporea subltiā in fine mūdi penit' interire. sicut in suo periarcho origines exequit. ¶ **R**aymūd' Orogeniste & hoz sequaces id decipiunt qz nō rectis oculis opa creatoris aspiciūt Ideo dicūt em̄ resurrectōem nō esse. qz putāt p̄fidi hoīes de mortuis extinctisq; puluerib' deū viuas carnes suscitare nō posse. ¶ **D**ominic' Licet ego nō dubitē qn̄ deus id possit. tu tñ ostēde quō possit. ¶ **R**aymūdus. Si deus potuit innūerabilis rez spēs simul de terra pducere. facile etiā poterit de suis puluerib' ea q; prius fuerūt corpa suscitare. Sicut em̄ dei iusticia id req̄rit. ita & maiestas p̄tutis eius id poterit. Preterea. si potuit deus tot corpa cōdere q; penitus nō erāt. qre nō poterit reformare q; perierāt. Preterea. si deus potētī manu aliq' p̄stituit corpa incorruptibilia. vt s; celestia corpa. qre nō poterit reparare mortalia corpora nra & ea facere immortalia. ¶ **D**ñicus Nihil hac verius veritate

Qs iudicium generale futurum sit p̄t p̄bari rōne honoris. p̄tētie & sapiētie dei ¶ **C**apitulū. lxxxv

Raymūdus Ego p̄terea magno p̄e tibi p̄desse arbitro. si p̄tētia etiā generale iudiciū futurū ex p̄te honoris & potentie dei. nō ḡ tibi fidē angeā s; timorē. Nā ex q; de' suo bñplacito nullo aut rogāte aut cogēte hūanā naturā cū nō eēt p̄didit. ḡ multo magis debitā faciet meritoz oīm retributōem. Quia nō eēt equū hoīem libere operātē creare & opis mercedē nolle reddere. Sc̄do. cū finalis retributio sit op' honoris soli' dei extra se. q̄cqd̄ em̄ de' opaf̄ extra se ad suū id opaf̄ honorē. Et qz iudiciū finalis retributōis ē vltimū & cōpletum opus dei circa humanā creaturā. id op̄tz vt in h' vltimo ope de' agat palā manifestādo summū honorē sue potētie. sue sapiētie. sue iusticie. Potētia apparebit ī tot corpoz suscitātōe. sapiētia in p̄ficiāz discussione. iusticia in meritoz eq̄stima distributōe. ¶ **D**ominic' Hūc summū honorē de' nō acq̄reret exteri' nisi humanā angelicāq; naturā ad eamē generale deduceret. in q; possent sue potētie. sapiētie. & iusticie opa ab oib' videri & p̄mōdari. ¶ **R**aymūdus. Preterea istud iudiciū vniuersale cū debeat eē summe honorificū. laudabile. gloriozum. o; igit vt illic fiāt ap̄tissime oīm meritoz declarātōes. op̄tz q; qz

In q̄li corpe mortui resurgēs

vt ferant sentētie irrevocales. ⁊ finalr dent meritoꝝ oīm iustissime re-
tribuciones. Requir̄ em̄ hoc iudiciū vt in meritoꝝ declarationibꝫ ostē-
dat in iudice rectitudo veritatis. in sentētijs irrevocabilibꝫ auctori-
tas ⁊ ptās summe maiestatis. ⁊ in retributōe p̄miorꝫ siue penaz ple-
nitudō iusticie ⁊ bonitatis. **P**reterea cū istud iudiciū sit summe ho-
noris ⁊ maiestatis. iō necesse est q̄ fiat cū tāta solēnitate pompa ⁊ ma-
gnificētia thronis ⁊ ptātibꝫ obsequētibꝫ vñ talē infinite maiestatis
iudicē decet. **O**portz igit̄ vt p̄pter iudiciariā ptātem (q̄ terroꝝe inge-
rit ⁊ formidincō) oībꝫ appareat deꝫ iudex formidatus. minar terribi-
lis. metuēdus. ⁊ vt hūc terroꝝe exerceat iuxta suā reuerēdissimā maie-
statē. **D**ñie. Istud vere requir̄ ptēptus hoīm iniquoz. q̄ deū iudi-
cē ⁊ suā mādata sp̄nētes mille illū vicioꝝ offenderūt. **E**rit igit̄ oībꝫ
reprobis incōpabilis timor ⁊ tā immēsius vt nō possit augeri ampli-
us. **P**uto tñ iustos cū securā habeat p̄sciam nihil hūc iudicē formi-
daturōs. **R**aymūdus. Iustus illic tuta erūt oīa. **E**xp̄iet tñ eū cū
summa veneratōe ac reuerētia. vidētes altissimā eiꝫ excellētia. maie-
statē. sapiciētia. p̄tutē. dignitatē. **E**t q̄ em̄ istud opus iudicij est vltimū
opez suoz iō erit purissimū. excellētissimū. solēnissimū. summe ho-
norificū sup oīa opa manū suaz. **D**ominicꝫ. **E**x his apre colligi-
mus (cū opus iudicij sit opus summi honoris. iusticie. virtutis ⁊ bo-
nitatis) q̄ ad deū maxime ptineat facere iudiciū ⁊ dare vnicuiqꝫ fm
opa sua. **S**z q̄s erit iste oīm iudex. scio qz deus. sed nūqd nō hō deus
vt ip̄e sit ⁊ iudex ⁊ retributor q̄ prius fuit oīm reparator. **R**aymūdꝫ
Ille ip̄e x̄ps iesūs vnigenitus dei. cui pater dedit omne iudiciū qz fi-
lius hoīs est. **I**deo merito debet hoīes iudicare. cū ⁊ ip̄e hō sit hoīm
redēptor ⁊ reparator. **D**ñicus. Nihil verius. vltra p̄gredere.

De excellētia huius diei p̄re cete-

ris diebꝫ. ⁊ de finali retributōe

¶ Caplm. lxxvi.

Raymūdus. Anteqꝫ loquamur de finali oīm opez retributōe
dicā pauca de nouissime diei magnificētia. **I**n hoc die oīm pre-
cedētū dieꝫ opa p̄gregabunt ⁊ suā mercedē recipiēt. **I**n hoc die ma-
gnificētius opabit deus q̄z in ceteris sit opatus diebꝫ. hoīes suscitā-
do ac immortales faciēdo. ⁊ vnūqueqꝫ iuxta qd̄ meruit eterna retri-
butōe donādo. **I**n hoc die solus opabit hō deus. in ceteris sua ho-
mines opa p̄petrarit. **I**n hoc die deus ostēdet opa sue ptās. sapiē-
tie. iusticie. veritatis. ⁊ bonitatis. p̄plens oīa opa sua in summa lau-
de gl̄iar honore. **H**ic dies erit dies timoris. angustiaz. ⁊ formidinis
oībꝫ iniquis. **E**t dies gaudij exultatōis ⁊ gl̄ie oībꝫ iustis ⁊ bonis.

Memoꝝia diei iudicij. **D**ominicus. Merito igit̄ hec dies nobis in p̄tinua debet esse me-
moꝝia. ⁊ ad hūctanqꝫ ad suū centrū oīm dierum nostrorum opera

Capitulum LXXXVI

dirigere. et quætu possimus iusticie et futuribus operâ dare. ne in illo die corâ tâto iudice et oim hoim atqz angeloz frequetia pfundamur. **U**bi aut huius memoria diei no habet illic incostantia regnat et malicia et oc opus pranu atqz puerisuz. **E**t qz iudex ille magnificus nec errare poterit nec corruipi nec decipi q oim scrutat renes et corda. qui oia videt et nihil negligit. io hec assidue cogitates et huc die pre oculis hntes debem⁹ opari qd bonu e. **B**onoz em laborz glosus e fruct⁹ et regnu pmanens sempiternu. **N**ationes aut inique dire erut psummatois. **R**aymundus. **E**t hoc ipo qd nuc dixisti finalē dicimus iudicij psummationē. q fiet in bonoz malozqz ab inuicē ppetua separatoe. **D**ue em he geres. vna iustoz. altera impioz. cū sint inter se pstrarie pstrarias suias recipiet. pstrarias sedes. mercedes. retributiones. **Q**ui em lucifero volutate pessima adheserit sua mēbra effecti. cū ipo in sempiternis ignibz dānabunt. qvero xpm dñm secuti sunt cū ipo in eternā gloriā susstollent. **I**lli mergent in pfundissima abyssio. isti leuabunt in empyreo celo. **I**lli ignibz. isti delicijs donabunt. **I**lli habebūt socios demones. isti angelos socios sortient. **I**lli pre immēsis angustijs vlulabūt. isti pre voluptatū magnitudine gratulabunt. **I**llis supincūbit obscurissima et sempiterna caligo tenebrarū. istis aut te⁹ erit in lucē sempiternā. et lucerna eoz erit agn⁹. **E**te nuc habes qd petisti. collige ex his vltimū hois cōplemetū. **N**ā si bonus indicatus fuerit fortet esse optimū cū angelis in regno. sin ho malus esse pessimū ppetuo possidebit cū demonibz in inferno. **A**d dñm. **D**oc extremo tuo sermone elidit pestifera origenis in suo periarcho opinio. vbi asserit malos gehēne supplicijs eruditos futures velle capere et his exercitos regnū pmereri supnū. **T**u vero qui vtriqz populo statuisti limites sempiternos. huius viri somnia penitus vacuasti. **E**t qm nuc finē me video attigisse oim q volebāt ad vltimā retributoem puenisse. ago immortales grās dignatōni atqz industrie tue. **D**ignatōni qdē q volueris. industrie ho q me efficacissime instruere potuisti. **D**ū viuo et spūs hos regit artus memor ero huius optime institutōis tue. vt sp meminerim me a summo creatore cōpositū. ceteris creaturis lōgissime plati. me mea inobediētie supbia collapsuz mille cū calamitatibz interceptū. xpi me miseratōe redemptū. suo me examini referuatū. et p meritis bonoz optz eterna pnia receptū. **U**ez qz in lōgā noctē hāc vltimā disputatōis nostre partē ptraximuz. vni abs te mi raymūde efflagito. vt ea q inter nos nuc agitata sunt. cū mihi fragilis memoria libris mādes. q et ego reminisci. et posteri hac vtilissima eruditōne possint effici meliores. **R**aymūd⁹. **Q**uāqz pimus liber olim a me script⁹ appme sufficiat. faciā tñ qd efflagitas. **N**ā ex q hec nuc nra disputatio succincta fu-

De finali retri/
butione

Dyalogus Septimus

erit. plana. facilis. acuta. et lepore salibusque respersa. ideo ante pri-
mā editionē multo libentius a plerisque legē. p̄sertim cum illa plerita-
te sui fastidiū legētibz generet. ista recreet fastiditos. **U**ez qz obscu-
ra tā nox ad somnū nos euocat. cibo potuqz an̄ corpa foueam. actū
postea dulci licet indulgere sopori. **D**ominicus Quāqz tua adhorta-
tōe ita roborat. sim atqz p̄fortus vt carnis delicias nō req̄rā. parco tñ
volūtati tue vt me ad tua iussa p̄num inuenias quē tā beniuolū in
meis precibz sum expertus

Finit inter m̄gr̄m **R**aymūdū sebundū et dñm **D**nicū semini-
uerbiū disputatio. de hoīe p̄pter quē alie creature facte s̄t. ex quarū
cognitōe illuminat̄ hō ad cognoscēdū et se. et deū. et alias creaturas.

Incipit septimus dyalogus
pulcerimus ac deuotissimus inter **M**ariā et **D**ominicū. de myste-
rijs sacre passionis dñi nostri iesu xpi sp̄ benedicti

Dominicus Nudiustertius ip̄o videlicet sc̄to parascēue
die cū interessē passioni vnigeniti tui o maria (sc̄q̄bar
em̄ timidus cū petro a lōge) vidi cū plurima p̄ferret mult-
ta in illū fieri q̄ me vehēnter p̄mouerit. Neqz em̄ sine mē-
ra rōne est cur oī potēs de⁹ (quē tuū filiū esse p̄fiteor) tā acerba tormē-
ta. tāqz indigna ludibria et p̄bra sustinere voluerit. **O**ptabā anxius
et mestus hōz nosse mysteria sed te cū viderē immēsis circūseptā an-
gustijs et meroribz immūeris absorptā nō te interrogare p̄sumpsi. sc̄i-
ens qz mibi r̄dere nō posses q̄ p̄ne mortua videbaris. **A**t nūc cum
iā fili⁹ tuus resurrexerit et mestitudinē oēm tuā lōge ppulerit. oro te
mitissima parēs ne fatigeris mibi seruulo tuo passionis vnigeniti
tui mysteria p̄palare. **M**aria **E**ya mi fili dñice infandū (mibi cre-
de) iubes renouare dolorē. Neqz em̄ passionē filij sine p̄passione. nec
lachrymosam sine lachrymis materiā potero memorari. **U**ez qz sp̄
cū ingēti fructu xpi passio recēset vt tibi mibiqz fructificē. more ge-
rā rogatibz tuis. **D**ominicus. **A**go imortales grās hūanitati tue.
q̄ vt ceteris soles ita et mibi q̄qz immerito te beniuolā p̄bes. **D**ic igit̄
mibi o sapiētissima dgo qd̄ cause ē obsecro qz dñs mat̄statis filius
tuus (cū sapiētie nō ē numerus) tā ignominiosam subire voluerit
Cur xpus pas- passionē. **M**aria. **D**icā paucis. tu tñ diligēt̄ aduerte. **P**ost illā
sus in generali humane p̄uaricatōis dyabolo recipiēte ruinā vnīuersalē. ex qua per
vnū hoīez peccā introuit in hūc mūdū. et p̄ peccā mors. et ita in oēs
hoīes p̄transiit in quo oēs peccauerunt. post illam itaqz ruinā nemo